

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1978 | ΑΡΙΘ. 1-2

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Α'. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ *

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

IV. 1. Ὅθεν πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, ὅπερ καὶ ποιεῖτε. Τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον, τοῦ Θεοῦ ἄξιον, οὕτως συνήρμωσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρα. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν
5 καὶ συμφώνῳ ἀγάπῃ Ἰησοῦς Χριστὸς ἕδεται. 2. Καὶ οἱ κατ' ἄνδρα δὲ χορὸς γίνεσθε, ἵνα σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμονοίᾳ, χρῶμα Θεοῦ λαβόντες ἐν ἐνότητι, ἕδετε ἐν φωνῇ μιᾷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Πατρὶ, ἵνα ὑμῶν καὶ ἀκούση καὶ ἐπιγνώσκη δι' ὧν εὖ πράσσετε, μέλη ὄντας τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ.
10 Χρήσιμον οὖν ἐστίν, ὑμᾶς ἐν ἀμώμῳ ἐνότητι εἶναι, ἵνα καὶ Θεοῦ πάντοτε μετέχετε.

V. 1. Εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν μικρῷ χρόνῳ τοιαύτην συνήθειαν ἔσχον πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν, οὐκ ἀνθρωπίνην οὔσαν,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 635 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

6. γίνεσθε G: γένεσθε g: ἐγένεσθε LA. 7. ἕδετε G: ἕδητε: ὀρθότερον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπαραίτητον, ἐφ' ὅσον ὁ Ἰγνάτιος καὶ ἀλλαγῶν χρησιμοποιεῖ ὀριστικὴν διαρκείας, ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς. Π.χ. Ἐφ. 4,7: ἵνα... μετέχετε». Τράλλ. 3,3. 8,2. Πβλ. D. Walter Bauer, Die Briefe des Ignatius von Antiochia und der Polykarpbrief. Tübingen 1920 σ. 205. 8/9. ἐπιγνώσκη LA: ἐπιγνώσκων G.

ἀλλά πνευματικὴν, πόσω μᾶλλον ὑμᾶς μακαρίζω τοὺς ἐν-
 15 κεκραμένους οὕτως, ὡς ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς
 Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρὶ, ἵνα πάντα ἐν ἐνότητι σύμφωνα
 ᾗ; 2. Μηδεὶς πλανάσθω· ἐὰν μὴ τις ἦ ἐντὸς τοῦ θυσια-
 στηρίου, ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ. Εἰ γὰρ
 ἐνὸς καὶ δευτέρου προσευχῆ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχει, πόσω
 20 μᾶλλον ἢ τε τοῦ ἐπισκόπου καὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας;
 3. Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτό, οὗτος ἤδη ὑπερηφανεῖ
 καὶ ἑαυτὸν διέκρινεν. Γέγραπται γάρ· «Υπερηφάνοις
 ὁ Θεὸς ἀντιτάσσει ταί». Σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀν-
 τιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ, ἵνα ὦμεν Θεῷ ὑποτασσόμενοι.

V. 14/15. ἐνκεκραμένους G: coniunctos L: mixtos A: ἀνακεκρα-
 μένους g. Οὕτως GL: αὐτῷ Ag. 18. τοῦ Θεοῦ: λ. A.
 20. τε: λ. L. 21. οὗτος: οὕτως L. 24. Θεῷ: Θεοῦ G.

IV. 1. Ὅθεν πρέπει νὰ συντρέχετε (πειθαρχοῦντες) εἰς
 τὴν γνώμην (εἰς τὴν θέλησιν καὶ τὰς ἐντολάς) τοῦ Ἐπισκόπου,
 πρῶγμα τὸ ὁποῖον ἄλλωστε κάμνετε. Διότι τὸ ἀξιονόμαστον (ποῦ
 ἐπαξίως φέρει τὸ ὄνομα) πρεσβυτερίον σας (οἱ ἱερεῖς, οἱ πρεσβύ-
 τεροί σας), τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον (τῆς κλήσεως) τοῦ Θεοῦ, ἔχει
 τόσον ἀρμονικῶς συνδεθῆ με τὸν Ἐπίσκοπον, ὅπως αἱ χορδαὶ εἰς
 τὴν κιθάραν¹. Διὰ τοῦτο με τὴν ὁμόνοιάν σας καὶ τὴν ὁμόφωνον
 ἀγάπην σας ἄδεται (ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται) ὁ Ἰησοῦς Χριστός.
 2. Καὶ ἔνας ἕκαστος ἀπὸ σᾶς καὶ ὅλοι μαζί νὰ γίνεσθε χορὰς οὗ-
 τως, ὥστε ἀφοῦ εἴσθε σύμφωνοι (ζῶντες) με ὁμόνοιαν, ἀφοῦ λά-
 βετε τὸ χρῆσμα (τῆς χάριτος) τοῦ Θεοῦ με τὴν ἐνότητά σας (τὴν
 ὁμοφυχίαν σας), νὰ ὑμνεῖτε (καὶ δοξάζετε) με μίαν φωνὴν διὰ τοῦ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸν Πατέρα (ἱκετεύοντες) διὰ νὰ σᾶς ἀκούσῃ (καὶ
 χορηγήσῃ ὅσα καλὰ καὶ θεάρεστα ζητεῖτε εἰς τὰς προσευχὰς σας),
 καὶ νὰ σᾶς ἀναγνωρίξῃ, χάρις εἰς τὰ καλὰ ἔργα ποῦ κάμνετε, ὅτι εἴσθε
 μέλη (τοῦ Σώματος, ἧτοι τῆς Ἐκκλησίας) τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ². Εἶναι

1. Πβλ. Φιλαδ. 1,2. Ῥωμ. 2,2. 2. Πβλ. Ῥωμ. 12,4 ἐ.
 Α' Κορ. 6,15. 12,12-27. Ἐφ. 5,30. Α' Κλήμ. 46,7.

λοιπὸν ὠφέλιμον νὰ ζῆτε μὲ τὴν ἀγνὴν (τὴν καθαρὰν καὶ ἀνυπόκριτον) ἐνότητά, διὰ νὰ μετέχετε πάντοτε τοῦ Θεοῦ (τῆς χάριτος, τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς μακαριότητος αὐτοῦ).

V. Ἐὰν μάλιστα ἐγὼ εἰς τόσον σύντομον χρόνον μίαν τόσον στενὴν σχέσιν ἀπέκτησα μὲ τὸν Ἐπίσκοπόν σας ποῦ δὲν εἶναι ἀνθρωπίνη, ἀλλὰ πνευματικὴ, πόσον μᾶλλον μακαρίζω σᾶς ποῦ εἴσθε τόσον ἀρμονικῶς ἠνωμένοι μαζί του, ὅπως ἡ Ἐκκλησία μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ τὸν Πατέρα, ὥστε τὰ πάντα νὰ εἶναι σύμφωνα (ἀρμονικὰ) διὰ τῆς ἐνότητος; 2. Κανεῖς νὰ μὴ πλανᾶται³ ἐὰν κάποιος δὲν ζῆ μέσα εἰς τὸ Θυσιαστήριον (ἦτοι τὸν Ναὸν καὶ κατὰ μεταφοράν, δὲν ἀποτελῆ μέλος τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας), ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ⁴ (χάνει τὴν ζωοδόχον μετάληψιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας). Διότι, ἐὰν ἡ προσευχὴ τοῦ ἐνός ἢ καὶ δευτέρου ἔχη τόσον μεγάλην δύναμιν⁵ (ὥστε νὰ εἰσακουσθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν), πόσον μᾶλλον ἡ (προσευχὴ) καὶ τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἕλης τῆς Ἐκκλησίας (πρέπει νὰ ἔχη ἀσυγκρίτως μεγαλυτέραν δύναμιν διὰ νὰ εἰσακουσθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν); 3. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποῦ δὲν ἔρχεται εἰς τὰς κοινὰς συναῖξεις τῶν πιστῶν⁶ (δηλ. δὲν ἐκκλησιάζεται καὶ δὲν συμπροσεύχεται μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν), οὗτος κατέχεται ἤδη ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ ἐξεχώρησε (ἀπεμάκρυνε) τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τοὺς ἄλλους (πιστούς). Διότι λέγει ἡ Ἁγία Γραφή· «Ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους»⁷. Ἄς προσπαθήσωμεν λοιπὸν νὰ μὴ ἀντιτασσώμεθα (ἀντιστεκώμεθα) εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, διὰ νὰ εἴμεθα ὑποταγμένοι (ὑπήκοοι) εἰς τὸν Θεόν.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

3. Πβλ. Α' Κορ. 6,9. 15,33. Γαλ. 6,7 (ιδὲ καὶ Ματθ. 24,4. Μάρκ. 13,5. Λουκ. 21,8). 4. Ἰω. 6,33. 5. Πβλ. Ματθ. 18,19 ἔ.

6. Πβλ. Πράξ. 1,15. 2,1. Α' Κορ. 11,20. 14,23. Α' Κλήμ. 34,7. Βαρν. 4,10. Ἰγν. Ἐφ. 13,1. Μαγν. 7,1. Φιλαδ. 6,2. 10,1.

7. Πβλ. Α' Πέτρ. 5,5. Παροιμ. 3,34. Ἰακ. 4,6. Πβλ. Α' Κλήμ. 30,2.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Εἰς τὰ θυρανοίξια τοῦ 1978

Μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, εἰσερχόμεθα εἰς νέον ἐνιαυτόν. Ἄγνωστον τί μᾶς ἐπιφυλάσσει κατὰ τὴν διάρκειάν του. Ἄλλὰ γνωστόν, εἰς κάθε συνειδητῶς πιστὴν ψυχὴν, πῶς πρέπει νὰ ἐκτιμῆσῃ ὅ,τι χαρωπὸν ἢ δυσάρεστον τὴν ἀναμένει.

Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν θὰ ἔχῃ εὐφρόσυνα γεγονότα, ἀλλὰ καὶ δοκιμασίας καὶ θλίψεις. Ὅλα ἅς τὰ δέχεται μὲ εὐγνωμοσύνην καὶ εὐχαριστίαν. Διότι καὶ τὰ λυπηρὰ διὰ τὸ καλόν του θὰ ἐπιτραπῇ ἀπὸ τὴν πανάγαθον Πρόνοϊαν νὰ σημειωθοῦν εἰς τὸν βίον του. Θ' ἀποβλέπουν εἰς ἓν καὶ μόνον: τὴν ψυχικὴν ἐξάγνισιν καὶ τελείωσιν.

Ἀτεινίζοντες λοιπὸν εἰς τὸ νέον ἔτος, ἅς ἐπαναλάβωμεν πρὸς τὸν Κύριον τὸ τοῦ Δαυὶδ: «Τὸ ἔλεός σου κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου ἔστιν» (Ψαλμ. κε' 3). Ἡ εἰς αὐτὸ προσφυγὴ μας εἶναι μία γλυκεῖα βεβαιότης, πὺν καθιστᾷ τὴν διὰ τὸ μέλλον λοιπὴν ἄγνοιαν ἀνίκανον νὰ φοβίση τὸν ὄντως ἀναγεννημένον ἐν Χριστῷ ἄνθρωπον.

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀγιασμοῦ

Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀγιάζει μόνον τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ αὐτὸν γῆσιν. Ἡ ἄψυχος δημιουργία, κατὰ τὸν Παῦλον, «οὐστεινάζει καὶ συνωδίνει» μὲ ἡμᾶς, φέρονσα καὶ αὐτὴ τὰς συνέπειας τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Καί, μαζί μας, ἀπαλλάσσεται τοῦ Κακοῦ καὶ εὐλογεῖται.

Μία τῶν τοιοῦτων ἐνεργειῶν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ὁ Ἀγιασμός τῶν ὑδάτων, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῷ ποταμῷ Ἰορδάνῃ Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου τελούμενος εὐθὺς μετὰ τὴν Θεῖαν Δειτουργίαν τῶν Θεοφανείων, ἀλλὰ καὶ πολλάκις τοῦ ἔτους, εἴτε τακτῶς (α' ἐκάστου μηνός), εἴτε περιστασιακῶς (εἰς τὰς οἰκίας

των πιστών, κατὰ τὸν ἐγκαινισμὸν διαφόρων ἔργων κ.λπ.). Μὲ τὴν ἐκτενῆ μορφήν της (Μέγας Ἀγιασμός) καὶ μὲ τὴν σύντομον (Μικρὸς Ἀγιασμός), ἡ Ἀκολουθία αὕτη παρέχει εἰς τοὺς μετέχοντας καθαρισμὸν καὶ ρῶσιν κατ' ἄμφω, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑλικὸν περιβάλλον μας ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν δαιμονικὴν ἐπήρειαν.

Βεβαίως ὅμως, ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμεν κυρίως ὑπ' ὄφιν, εἶναι ἡ ἐκ τοῦ Ἀγιασμοῦ εἰς ἡμᾶς ὠφέλεια. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονσιάνδης γράφει εἰς τὸ ἔργον του «*Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ μου*»: «Ὅσοι ἤγγιζαν τὰ ἐνδύματα τοῦ Κυρίου, ἐθεραπεύοντο (ὡς ἡ αἱμορροῦσα γυνή). Διὰ τί θεραπεύονται, ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, καὶ ὅσοι χρησιμοποιοῦν μὲ πίστιν τὸ ὕδωρ τοῦ Ἀγιασμοῦ; Διότι ὁ Στανρὸς πὸν ἐβυθίσθη εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο, ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ Σωτῆρος μας. Ὡς τὰ ἐνδύματα τοῦ Χριστοῦ εἶχον διαποτισθῆ ἀπὸ τὴν ζωὴν του, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ Ἀγιασμοῦ, ὅπου ὁ ζωοποιὸς Στανρὸς ἐβυθίσθη, ἔχει καὶ αὐτὸ τὴν ζωὴν τοῦ Κυρίου καὶ καθίσταται ἱαματικόν».

Μιμητῆς τοῦ Κυρίου

Ὁ καλὸς ποιμὴν, ἰδίως εἰς τὰς ἡμέρας μας, καθ' ὅς τὸ Κακὸν πλεονάζει, διακατέχεται ἀπὸ ἀκοίμητον μέριμναν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἐμπειπιστευμένων εἰς αὐτὸν ψυχῶν. Μιμεῖται οὕτω τὸν Κύριόν του, πὸν λέγει διὰ στόματος τοῦ Προφήτου: «Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς· Εἰ δὲ ταῦτα ἐπιλάθοιτο γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαι σου» (Ἦσ. μθ' 15). Ἡ εἰκὼν εἶναι εὐστοχος. Ποία ἀγάπη, εἰς τὸν κόσμον, δύναται νὰ συγκριθῆ μὲ τὴν τῆς μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον; Ἡ ἀγάπη ὅμως τοῦ Θεοῦ ὑπερβαίνει καὶ αὐτήν. Εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις ὅτι ἡ μήτηρ θ' ἀδιαφορήσῃ διὰ τὸ ἔκγονόν της. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔχει ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπείρως ἰσχυροτέραν. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ φλογερὸν καὶ ἀείζων φίλτρον πρὸς τὰ πνευματικά της τέκνα ἔχει καὶ ἡ ψυχὴ ἐκείνου πού, ἐνδεδυμένος τὴν ἱερατικὴν χάριν, ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ φυλάττῃ τὰ εἰς τὴν νοητὴν μάνδραν, τὴν Ἐκκλησίαν, λογικὰ πρόβατα καὶ ν' ἀναζητῆ τὰ ἀπολωλότα.

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

ΕΝ ΤΗ ΚΑΙΝῃ ΔΙΑΘΗΚῃ

Γ΄

Ὁ Ἀπ. Παῦλος καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ θεωροῦν ὡς ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία ἀνάγεται εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον, παραδοθεῖσα ὑπ' Αὐτοῦ. Ἐκ τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς γνωρίζομεν, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν «Κυριακὸν δεῖπνον» (1α΄, 20), κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγένετο χρῆσις τῆς κλάσεως ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου. Τὸ «Κυριακὸν δεῖπνον» ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι συνέβη κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου καὶ περιέχει λόγους εὐχαριστίας. Παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ τῷ Μάρκῳ εἰς τοὺς περὶ τοῦ ἄρτου λόγους ἀκολουθοῦν ἀμέσως οἱ λόγοι περὶ τοῦ ποτηρίου, ἐνῶ παρὰ τῷ Λουκᾷ καὶ τῷ Παύλῳ πρὸ τῶν περὶ ποτηρίου λόγων ὑπάρχει ἀκριβέστερος χρονικὸς προσδιορισμὸς: «μετὰ τὸ δειπνῆσαι» (Α΄ Κορ. 1α΄, 23-26. Ματθ. κοτ΄, 26-28. Μάρκ. 1δ΄, 22-24. Λουκ. κβ΄, 15-19. Ἰωάν. στ΄, 48-56). Φαίνεται, ὅτι κατὰ τὸν Μυστικὸν Δείπνον ἡ παράδοσις τοῦ μυστηριακοῦ ἄρτου καὶ ἡ παράδοσις τοῦ εὐχαριστιακοῦ ποτηρίου ἐγένοντο κεχωρισμένως καὶ ὅτι μόνον ἐν τῇ λειτουργικῇ πράξει τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας αἱ δύο αὐτὰ τελετουργικὰ πράξεις συνηνώθησαν μετ' ἀλλήλων (J. A. Jungmann, *Missarum Sollemnia*, τόμ. 1, Wien — Freiburg — Basel 1962, σ. 10).

Ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐν ταῖς συνάξεσι τῶν Χριστιανῶν «κλάσεως τοῦ ἄρτου» (Πράξ. β΄, 42 - 47: «Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς... Καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χά-

ριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν». Πράξ. κ', 7 καὶ 11: «Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς... Ἐναβάς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὀμιλήσας ἄχρις αὐγῆς...». Πράξ. κζ', 35: «...λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν». Α' Κορ. ι', 16: «Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐκὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστι; Τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, οὐκὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν;»).

Διὰ τῆς ἐκφράσεως «κλάσις τοῦ ἄρτου» δὲν χαρακτηρίζεται μόνον μία τυπικὴ πράξις, ἥτις ἀπλῶς εἰσάγει εἰς ἓν γεῦμα ἢ δεῖπνον, ἀλλὰ μία σημαντικὴ λειτουργικὴ πράξις, ἥτις ἀποτελεῖ ἀπηρτισμένην ὁλότητα. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ ὑποδηλωθεῖσαι ἤδη ἀνωτέρω διαφοραὶ ἐν τῇ ἀποδόσει τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «ὑπ' αὐτῶν τῶν θεοπνευστῶν κειμένων, ἐν τοῖς ὁποίοις παρατίθεται ἡ ἀφήγησις τῆς συστάσεως τοῦ μυστηρίου. Ἐναμφιβόλως αἱ διαφοραὶ αὗται εἶναι ἐπουσιώδεις καὶ δευτερεύουσαι, μὴ θίγουσαι τὴν ὑπὸ τῶν λόγων τούτων ἐκφραζομένην κυρίαν ἔννοιαν. Εἶναι ἐν τούτοις διαφοραὶ ἐμφανεῖς, καθ' ὃν χρόνον θὰ ἀνέμενε πᾶς τις νὰ παρουσιάζονται στερεοτύπως οἱ αὐτοὶ καὶ ἐν μηδενὶ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον παραλλάσσοντες λόγοι, τόσον παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς, ὅσον καὶ παρὰ τῷ Παύλῳ. Αἱ διαφοραὶ αὗται ἐξηγοῦνται πλήρως, ὅταν ἐνθυμηθῇ τις, ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία ἐτελεῖτο πανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης, ὅπου ὑπῆρχον ἐκκλησίαι χριστιανικαί, εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς συστάσεως αὐτῶν, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ εὐθὺς μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἥτοι εἴκοσι μὲν ἔτη πρὸ τῆς συγγραφῆς τῆς Α' πρὸς Κορινθίους, τριάκοντα δὲ καὶ πλεόν ἔτη πρὸ τῆς συγγραφῆς τῶν Συνοπτικῶν. Ἐν τῇ λειτουργικῇ λοιπὸν πράξει, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατὰ παράδοσιν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μετεπιβάζοντο οἱ θεῖοι τῆς συστάσεως τοῦ μυστηρίου λόγοι, ἐπόμενον ἦτο νὰ δημιουργηθοῦν βαθμηδὸν ἀσήμαντοί τινες διαφοραὶ, σχοῦσαι τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς προφορικῆς τοῦ Εὐαγγελίου Παραδόσεως, ἥτις καὶ πρὸ τῆς συγ-

γραφῆς τῶν Συνοπτικῶν ἐκυκλοφόρει καὶ ἐκηρύττετο μεταξὺ τῶν πιστῶν» (Παναγιώτου Τ ρ ε μ π έ λ α , Ἐρχαὶ καὶ χαρακτῆρ τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, Ἐθῆναι 1952, σ. 128).

Τὰ σπουδαιότερα στοιχεῖα τῶν λατρευτικῶν συνάξεων τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐνεργὸν μέρος ἐλάμβανον καὶ οἱ χαρισματοῦχοι, ἦσαν τὰ ἀκόλουθα: τὸ λαλεῖν γλώσσαις, ἡ ἐρμηνεία τῶν γλωσσῶν, προσευχαὶ καὶ ὕμνοι «ἐν πνεύματι», τὸ «προφητεύειν», ἡ «ἀποκάλυψις», ἡ «διδασχῆ», ὁ «λόγος σοφίας» ἢ «λόγος γνώσεως», οἱ ψαλμοὶ κ.τ.τ. (Α΄ Κορ. 16΄ καὶ 18΄ κ.λπ.). Οἱ ψαλμοὶ συνεπληροῦντο δι΄ ὕμνων καὶ ὠδῶν πνευματικῶν» (Ἐφεσ. ε΄, 19. Κολοσ. γ΄, 16).

Κατὰ τὰς λατρευτικὰς συνάξεις τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἐγένετο δαψιλῆς χρῆσις «τῆς ἀναγνώσεως, τῆς παρακλήσεως, τῆς διδασκαλίας» (Α΄ Τιμ. δ΄, 13). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἀναγνώσματα, ἐφ΄ ὅσον ἤδη ὁ Ἀπόστολος, πρὶν ἢ ἀκόμη συγκροτηθῆ ὁ κανὼν τῶν θεοπνεύστων βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, διαβεβαιώνει, ἔχων ὑπ΄ ὄψιν τὸν κανόνα τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτι «πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος» (Β΄ Τιμ. γ΄, 16), ἀναμφιβόλως μέχρι τῶν τελευταίων δεκαετιῶν τοῦ πρώτου αἰῶνος, ἡ ἀνάγνωσις ἐγένετο κυρίως ἐκ τῶν βιβλίων τῆς Π.Δ., ἀπὸ τῶν μέσων δὲ τῆς αὐτῆς πρώτης ἑκατονταετίας, ὡσάκις συνέβαινεν αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι νὰ λαμβάνουν παρ΄ ἀποστόλων ἐπιστολάς, ἀνεγινώσκοντο καὶ αὗται εἰς ἀκρόασιν πάντων τῶν μελῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων (Α΄ Θεσσ. ε΄, 27. Κολοσ. δ΄, 16).

Ἡ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ λατρευτικὴ προσευχὴ ἀπαντᾶται ὡς «εὐλογεῖν» καὶ «εὐχαριστεῖν» μετὰ τοῦ «Ἀμήν». Ἡ προσευχὴ αὕτη ἦτο ὡσαύτως δέησις καὶ μεσιτεία. Πιθανώτατα ἐγένετο χρῆσις τῆς Κυριακῆς προσευχῆς. Προσέτι εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀπηγγέλλοντο ἐκφράσεις ὁμολογίας τῆς πίστεως. Τὸ ρῆμα «ὁμολογεῖν» ἐσχετίζετο πρὸ πάντων πρὸς τὴν ὁμολογίαν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Κύριος. Ἐκτὸς τοῦ «ἀμήν» καὶ τοῦ «ἀλληλοῦῖα» ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἕτεροι λειτουργικαὶ

προσφωνήσεις ἢ ἀντιφωνήσεις, ὡς λ.χ. αἱ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ᾽Αποκαλύψεως («Ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἄμην, ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν» (Α' Κορ. 101', 22, 23). Πᾶσαι αἱ ἐκφράσεις αὗται εἶναι Χριστοκεντρικαί, ἡ δὲ ἔκφρασις «μαραναθὰ» εἰδικώτερον εἶχεν ἑσχατολογικὸν χαρακτήρα (L. Fendt, Einführung in die Liturgiewissenschaft, Berlin 1958, σ. 13. Joseph Lechner, Liturgik des römischen Ritus², Freiburg im Br. 1953. σ. 66. Oscar Cullmann, Urchristentum und Gottesdienst⁴, Stuttgart 1962, σ. 24-25).

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἔπειτα μνημονεύει τὸν λειτουργικὸν ἀσπασμόν, τὸ «φίλημα ἅγιον» ἢ «τὸ φίλημα τῆς εἰρήνης» (Ρωμ. 101', 16. Α' Κορ. 101', 20. Β' Κορ. 119', 12. Α' Θεσο. ε', 26) καὶ πολυαρίθμους ἐκφράσεις εὐλογίας, τῶν ὁποίων ὁ στερεότυπος καὶ πανηγυρικὸς χαρακτήρ ἐξηγεῖται ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἐν ταῖς λειτουργικαῖς συνάξεσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων (πρβλ. τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείας εὐλογίας).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Λόγω μεγάλης ἐλλείψεως χάρτου, εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως παύσωμεν χορηγοῦντες παντὸς εἴδους ἀνάτυπα ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Περιοδικοῖς ἄρθρων, πλὴν τῶν ἐν τῇ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» δημοσιευομένων ἐπιστημονικῶν μελετῶν, εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν ὁποίων θὰ δίδωμεν ἑκατὸν (100) καὶ μόνον ἀνάτυπα. Συγχρόνως εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως περιορίσωμεν μέχρι τοῦ κατωτάτου δυνατοῦ ὀρίου τὰς σελίδας τῶν Περιοδικῶν μας.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

1 Ἰανουαρίου

Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει

«*Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις*».

Μετ' εὐχῶν καὶ ἐλπίδων ἐγκαινιάζομεν, σὺν Θεῶ, τὸ νέον ἔτος. Ἡ Ἐκκλησία, διὰ τοῦ ἀναγνωσθέντος ἱ. Εὐαγγελίου, ἀπευθύνει μῆνυμα αἰσιοδοξίας καὶ προκοπῆς. Τὸ ὑποδηλοῖ ἡ φράσις «*Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις*».

Ἡ ἡλικία ὄλων αὐξάνει μὲ τὴν πάροδον ἐκάστου νέου ἔτους. Καὶ αἱ ἐμπειρίαι τῆς ζωῆς εἶναι φυσικὸν γὰ προσθέτου σοφίαν καὶ σύνεσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Πόσοι ὅμως συνακολουθοῦν τὸν Κύριον Ἰησοῦν, «*Ὅστις «προέκοπτε... καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις*»;

1. Τί σημαίνει πρόοδος ἐν «*χάριτι*»;

Χάριτες συνήθως καλοῦνται αἱ ἀρεταί. «*Κεχαριτωμένη*» δ' ὠνομάσθη ἡ Παναγία Παρθένος διὰ τὰς ἐξόχους ἀρετάς της. Καὶ ἐν γένει κεχαριτωμένη ὑπαρξίς νοεῖται ὁ στολισμένος μὲ ἀρετάς ἄνθρωπος.

Ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως αἱ ἀρεταὶ εἶναι «*ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος*» τοῦ ἁγίου. Ἡ θεία χάρις χαριτώνει ὄντως καὶ ἐξυψώνει ἠθικῶς τὸν ἄνθρωπον. Αὕτη εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν «*χάρις*». Οἱ μετέχοντες ταύτης «*φέρονται ἐπὶ τὴν τελειότητα*» (Ἐβρ. 6, 1), πρὸς τὸν ἁγιασμόν, καὶ τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς ἐν «*χάριτι*» καταστάσεως, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

2. Εἶναι προσδιοριστικαὶ αἱ λέξεις τῆς εὐαγγελικῆς φράσεως «*... καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις*». Προσδιορίζεται δι' αὐτῶν τὸ νόημα τῆς προόδου «*χάριτι*», ὡς ἀφορώσης ἀφ' ἑνὸς εἰς τὰ εὐάρεστα τῷ Θεῶ καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰ ἐπαινετὰ παρ' ἀνθρώποις.

Τὰ δύο ταῦτα θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργον γὰ μᾶς κατευθύνουν κατὰ τὸ νέον ἔτος.

α) Τὰ εὐάρεστα τῷ Θεῷ. Ὁ Ἅπ. Παῦλος διετύπωσε συναφῶς τὸ σύνθημα «δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» (Ἐφ. 5, 10).

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συνθήματος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ (νέου μάλιστα) ἀνθρώπου δημιουργεῖ προσωπικότητα μὲ ἠθικὰ θεμέλια καὶ ὑψηλὰ ἰδανικά· καλλιεργεῖ δι' ὑγιῶν καὶ φωτισμένων ἀρχῶν τὸ φρόνημα, τὸ ἦθος, τὸν χαρακτήρα.

β) Τὰ ἐπαινετὰ παρ' ἀνθρώποις. Δὲν λέγομεν τὰ ἀρεστά, ἀλλὰ τὰ ἐπαινετὰ τοῖς ἀνθρώποις. Διότι πολλάκις οἱ ἄνθρωποι ἀρέσκονται (καὶ παρασύρουν) εἰς ἁμαρτωλὰ πράγματα. Διὰ τοῦτο πάλιν ἔλεγεν ὁ Ἅπ. Παῦλος «εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην» (Γαλ. 1, 10). Ἐπεξηγεῖ δ' ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις δύναται τις ἐπωφελῶς νὰ ἀρέσκη εἰς τοὺς ἀνθρώπους. «Ἐκαστος ὑμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθόν, πρὸς οἰκοδομήν» (Ρωμ. 15, 2). Ἄφ' ἐνός δηλ. εἶναι ἀπαραίτητον νὰ εἶναι ἀγαθὸν καὶ ἄμεμπτον τὸ σημεῖον ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ γινώμεθα ἀρεστοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ πρέπει νὰ εἶναι τοῦτο ἐποικοδομητικὸν δι' ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, τ.ἔ. διὰ τὴν κοινωνίαν. Διὰ τοῦτο προείπομεν ὅτι οὐχὶ ἀπλῶς τὰ ἀρεστά παρ' ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὰ ὄντως ἐπαινετὰ, τὰ ἀληθῶς ἄξια ἐπαινοῦ, ὀφείλει νὰ πράττη τις. «Ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις» (Τίτ. 3, 8).

Μὲ τοιαύτας διαθέσεις καὶ στόχους ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ νέον ἔτος. Καὶ οὕτω θὰ προκόπτωμεν «σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις».

6 Ἰανουαρίου

Εἰς τὰ Θεοφάνεια

«Οὕτω γὰρ πρόπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πάσαν δικαιοσύνην».

Μετὰ τὴν Βηθλεὲμ ὁ Ἰορδάνης δέχεται τὸν Κύριον. Ἐκεῖνος τὸν Ὅποιον εἶδομεν ὡς «δρέφος... κείμενον ἐν φάτνῃ» (Λουκ. 2, 12), ἤδη τριακονταετῆς «παραγίνεται... ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ».

1. Ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (3, 13 - 17) περιέγραψε τὰ γεγόμενα, καθὼς ἠκούσαμεν σήμερον. Καὶ δὲν παρέλειψε τὰ διαμειφθέντα μεταξὺ τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ Κυρίου, ὅταν ὁ Ἰωάν-

νης «διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχη πρὸς με· ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρωσάσαι πᾶσαν δικαιοσύνην». Τὰ περαιτέρω εἶναι γνωστά. Καὶ ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου· καὶ ὅτι «ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαίνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν», καθὼς καὶ ὅτι τοῦ Γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει, ἀγαπητὸν Αὐτοῦ Υἱὸν ὀνομάζουσα τὸν βαπτιζόμενον.

Ἄλλας συναφεῖς πληροφορίας προσθέτει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (1, 31 - 34) διὰ τὰ ἐξηγήσῃ πῶς καὶ διατί ἦλθεν ὁ Πρόδρομος «ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων» καὶ προπαρασκευάζων τὸν λαόν, καὶ πῶς μὲ τὴν φανέρωσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν εἶδει περιστερᾶς ὡς ἀναγνωριστικοῦ σημείου, κατὰ θέαν ἀποκάλυψιν, «ἔώρακε καὶ μεμαρτύρηκεν ὅτι οὗτός ἐστι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ».

2. Προέχει ὅμως εἰς πάντα τ' ἀνωτέρω τὸ διπλοῦν μῆνυμα τῆς παρουσίας ἑορτῆς πρὸς τὸν κόσμον. Τὸ μῆνυμα περὶ τοῦ Χριστοῦ (τὸ μῆνυμα τῆς πίστεως) πρῶτον· «ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ» καὶ ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, «ἐν ᾧ ἠδδόκησεν» — εὐηρεστήθη καὶ ὠκονόμησεν — ὁ Θεὸς γὰ φέρῃ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν εἰς τὸν κόσμον. Καὶ τὸ μῆνυμα περὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ (μῆνυμα περὶ τοῦ ἡθικοῦ νόμου τοῦ Εὐαγγελίου) ἐν συνεχείᾳ· ὅτι «πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην».

Ἄγαμφιδόλως «τοῦτό ἐστι θελημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁ γ ι α σ μ ὸ ς ὡ μ ῶ ν» (Α' Θεσ. 4, 3), θὰ τονίση μὲ ἔμφασιν, οὕτως εἰπεῖν ἐποπτικῶς, ἢ τελετῇ τοῦ Ἁγιασμοῦ σήμερον. Καὶ θὰ ἀναλύσῃ τὸ νόημά του ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἐπεξηγῶν ὅτι ἁγιασμὸς σημαίνει «ἵνα σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν». Ἄνθρωποι σῶφρονες καθ' ἑαυτούς, δίκαιοι πρὸς τὸν πλησίον, καὶ εὐσεβεῖς πρὸς τὸν Θεόν, εἶπε σήμερον ὁ Ἀπόστολος, εὐρίσκονται εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἐν Χριστῷ τῷ «ἐπὶ γῆς ὀφθέντι καὶ φωτίσαντι τὸν κόσμον».

7 Ἰανουαρίου

Εἰς τὴν Σύναξιν τοῦ Τιμίου Προδρόμου

«Διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων».

1. Σπουδαίαν ἀποστολὴν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶχεν ὁ Πρόδρομος. Τὸν ἠκούσαμεν σήμερον γὰ ἡμιλίῃ περὶ τῆς ἀποστολῆς του ταύτης. «Ὁ

πέμφας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι», εἶπε, καὶ κατέστησε σαφές ὅτι «ὁ πέμψας» αὐτὸν ἦτο ὁ Θεός. Αὐτοῦ ἀπεσταλμένος ἦτο. «Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης», λέγει ὁ Ἐβραγελιστής (Ἰω. 1, 6). Ἐξηγῶν δὲ τὴν εἰδικὴν ἀποστολὴν τοῦ Ὁ Βαπτιστοῦ πληροφοροῦν ὅτι «ἵνα φανερωθῆ (ὁ Χριστός) τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων». Καὶ πράγματι ἐφανερώθη κατὰ τὴν βάπτισιν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὁ Χριστὸς ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς ὁ Μεσσίας καὶ λυτρωτὴς τῶν ἀνθρώπων. Ὁ δὲ Πρόδρομος ἀφ' ἐνός εἶχε προετοιμάσει πρὸς τοῦτο πολὺν λαόν, διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ βαπτίσματος τῆς μετανοίας («κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν» Λουκ. 3, 3), ἀφ' ἑτέρου δὲ παρουσίασε «τῇ ἐπαύριον», ὀλίγον μετὰ τὴν βάπτισιν, τὸν Σωτῆρα πρὸς τοὺς παρισταμένους, λέγων· «ἴδε ὁ ἁμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰω. 1, 29).

2. Εἶχε μεγάλην αἰγλὴν καὶ πολὺ κῦρος ἀπέναντι τοῦ λαοῦ ὁ Ἰωάννης, παρ' ὅλην τὴν ἀπλὴν καὶ ταπεινὴν ἐξωτερικὴν του ἐμφάνισιν («ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ») καὶ τὴν γενικὴν του λιτότητα («ἐσθίων ἀκρίδας [τρυφεροὺς θλαστοὺς φυτῶν] καὶ μέλι ἄγριον» Μάρκ. 1, 6). Τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ὑπελόγιζον πολλοί, ἀκόμη καὶ ὁ Ἡρώδης (Μάρκ. 6, 20). Καὶ δὲν ἦσαν ὀλίγοι οἱ διερωτώμενοι «μήποτε αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς» (Λουκ. 3, 15). Ἐκεῖνος ὅμως σαφῶς διέστειλε τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἔλεγε ρητῶς «Αὐτὸς ἐστίν ὁ ὀπίσω μου, ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμι ἄξιος, ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος» (Ἰω. 1, 27). Ὅταν δὲ τοῦ ἐτέθη εὐθέως τὸ ἐρώτημα «σὺ τίς εἶ;» καὶ «τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;» (αὐτόθι 19 καὶ 22), ἀπήντησε μὲ τὴν προφητικὴν φράσιν τοῦ Ἡσαΐου «ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου» (αὐτ. 23). Διεβεδαίωσε δηλ. ὅτι εἶναι ἀπλῶς μία φωνὴ προειδοποιούσα καὶ ἐτοιμάζουσα τοὺς ἀνθρώπους γὰ ὑποδεχοῦν ἀξίως τὸν ἐρχόμενον Χριστόν.

3. Εἶναι περισπούδαστος ἡ ἀπάντησίς του αὐτῇ. Ἐὰν ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν διατύπωσίν της, θὰ κατανοήσωμεν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν μόνιμον ἐπικαιρότητα τοῦ διαγγέλματος του. Τὸν ἀνέδειξεν ὁ Θεὸς διὰ τὴν «βοῶν» πάντοτε πρὸς τὸν κόσμον τὸν διατελοῦντα πολ- λάκις «ἐν τῇ ἐρήμῳ» καὶ πρὸ τοῦ χάους, ἕνα συνεχές «μετανοεῖτε». Νὰ διακηρῦτῃ δηλ. ὅτι: α) Πρωτίστως ὑπάρχει ἀνάγκη ἀλλαγῆς στόχων καὶ προσανατολισμοῦ, ἀλλαγῆ νοοτροπίας καὶ τακτικῆς τῆς κοινωνίας, τῆς νεολαίας, τῆς οἰκογενείας, τοῦ κόσμου· β) πρὸς

τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον γὰ μὴ πίπτῃ ὡς «φωνή... ἐν τῇ ἐρήμῳ», τ.ἔ. εἰς τὸ κενόν, τὸ μήνυμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, «βοῶντος» διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῶν περιστάσεων τοῦ θείου, ὅτι Αὐτὸς εἶναι ἡ μόνη ἐλπίς τοῦ κόσμου. «Διὰ τοῦτο ἦλθεν —ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης— ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων».

Εἰς τὴν Κυριακὴν μετὰ τὰ Φῶτα.

«Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων».

Μετὰ τὴν βάπτισίν Του ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὁ Κύριος εἰσέρχεται εἰς τὸ δημόσιον ἔργον του. Ἐδίδαξεν, ἐθαυματούργησε καὶ ἀκολούθως ἔπαθε καὶ ἀνέστη ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐπειτα δὲ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς «ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις». Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του δὲ ἔδωκε τοὺς «ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων». Αὐτὸ ἐτόνισε σήμερον ὁ Ἀπόστολος. Ἄς ἐμδαθύνωμεν εἰς τὴν σπουδαίαν σημασίαν του.

1. «Α ὁ τ ὁ ς ἔδωκεν» εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ὄλην αὐτῆς δομὴν καὶ συγκρότησιν. Ὅπως ἀκριβῶς εἶχεν ὑποσχεθῆ (Ἰω. 14, 16), ἀπέστειλεν ἐξ οὐρανοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ δι' Αὐτοῦ «ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας». Πρωτίστως δὲ «ιερέας τελειοῖ» καὶ ἔδωκε τοὺς «ποιμένας καὶ διδασκάλους» τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι.

Εἶναι λοιπὸν θεόθεν δεδομένη ἡ ἱερωσύνη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. «Δώρημα τέλειον, ἀνωθεν καταβαῖνον ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων» (Ἰακ. 1, 17) ἡ χάρις τῆς ἱερωσύνης. Ὑπεράνω ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων ὑφούται παρὰ Θεοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ ἱερεὺς, περιβεβλημένος θείαν χάριν καὶ ἐξουσίαν, τελειουργῶν τὴν θ. Εὐχαριστίαν καὶ ἅπαντα τὰ Μυστήρια, «εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι» (Α' Πέτρ. 1, 12), καὶ συγχωρῶν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων «ἐπὶ τῆς γῆς, (ἅτινα) ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ματθ. 18, 18). Ὡς ἔλεγε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ δέους ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «ἡ ἱερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δ' ἐπουρανίων ἔχει ταγμάτων»!

2. Ἐδωκε δὲ τὴν ἱερατικὴν αὐτὴν λειτουργίαν ὁ Θεὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οὐχὶ ἄνευ σοβαρωτάτου λόγου καὶ σκοποῦ. Οὐδὲν

τὸ περιττὸν ἢ μάταιον καθώρισε· ὁ Κύριος εἰς ὅ,τι κυρίως ἀφορᾷ «τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν». Διὰ τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον νὰ μετέχη καὶ νὰ ἐπωφεληθῆται ὁ πιστὸς τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τελουμένων. Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα ἡ μυστηριακὴ ζωὴ διὰ τὸν πιστὸν εἶναι θεμελιώδους σημασίας. Ἄνευ αὐτῆς δὲν πραγματοποιεῖται ἡ λυτρωτικὴ καὶ ἁγιαστικὴ καὶ σωτήριος σύνδεσις τοῦ χριστιανοῦ μετὰ τοῦ Σωτήρος, καὶ ἡ ἐνσωμάτωσις εἰς τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ. Ἀπαιτεῖται ἐπομένως πᾶσα προθυμία εἰς τὰ θρησκευτικὰ ταῦτα καθήκοντα.

3. Ἡ ἱερατικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας ἀφορᾷ «πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων». Ὁ καταρτισμὸς τῶν ὑστερημάτων (Α΄ Θεσ. 3, 10) τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἔργον ὑπεύθυνον καὶ ἀπαιτεῖ προσπάθειαν πολλήν. Καὶ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ἀπαραίτητον βοήθειαν καὶ τὰ πνευματικὰ μέσα τῆς Ἐκκλησίας. Στοιχειώδεις ἠθικὰς βελτιώσεις τῆς προσωπικότητος προσφέρουν ὅλα τὰ ἄλλα μορφωτικὰ καὶ ἠθοπλαστικὰ μέσα. Ἀλλὰ «τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων», δηλ. τὴν ἀνάδειξιν κατὰ Χριστὸν ζώντων ἀνθρώπων ἐγγυᾶται ἢ διὰ τῆς Ἐκκλησίας καταρτίζουσα καὶ ἀγιάζουσα «εὐσέβεια... ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης» (Α΄ Τιμ. 4, 8).

17 Ἰανουαρίου

Εἰς τὸν ἅγιον Ἀντώνιον

«*Ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ*».

Συνέρρει πάντοτε «πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ» ὅταν ὠμίλει καὶ ἐδίδασκεν ὁ Κύριος. Ἦρχοντο «ἀκοῦσαι αὐτοῦ» μὲ ἐνδιαφέρον, καὶ ἱκανοποιοῦντο «καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ» (Λουκ. 4, 22).

Ἀλλ' εἶναι ἀξιοθαύμαστον τὸ γεγονός ὅτι καὶ πρὸς τὸν ἑορταζόμενον σήμερον μέγαν ἀσκητὴν τῆς ἐρήμου, τὸν ὄσιον Ἀγτώνιον, προσέτρεχον πολλοὶ διὰ νὰ τὸν ἀκούσουν. Τί ἄρα γε εἶχε νὰ εἴπῃ, ὁ ἐρημίτης ἐκεῖνος πρὸς ἀνθρώπους ζῶντας ἐντὸς τῆς κοινωνίας καὶ ἀντιμετωπίζοντας τὴν ζωὴν μὲ τὴν συνήθη ὄψιν καὶ τὰ προβλήματα τῆς; Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ πληροφορηθῶμεν πῶς τίθεται τὸ ἀσκητικὸν ἰδεῶδες ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὸν μέγαν Ἀγτώνιον καὶ τοὺς ὄσιους ἐν γένει.

1. Κατ' ἀρχὴν δὲν συνδέεται ἀπαραιτήτως πρὸς τὰς μονὰς καὶ τὰς ἐρήμους τὸ χριστιανικὸν ἀσκητικὸν ἰδεῶδες. Εἶναι μία γενικὴ κλήσις πρὸς (ἐξ) ἀσκήσιν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγιότητα. Ὁ Ἄπ. Παῦλος ἔλεγε διὰ τὸν ἑαυτὸν του «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγῶνισμαι» (Β' Τιμ. 4, 7). Αὐτὸ εἶναι τὸ χρέος καὶ τὸ καθήκον παντὸς χριστιανοῦ.

Διὰ τὰ ἀναλάβῃ ὅμως κανεὶς ἀγῶνα πνευματικόν, συνεχῆ καὶ ἐπίμονον, «πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενος» (Ἐβρ. 12, 4) προηγεῖται ἀπαραιτήτως ἡ πίστις. Πρέπει γὰρ πιστεῦναι τις καὶ γὰρ ἔχῃ ἀποδεχθῆ ἀνεπιφυλάκτως τὴν προοπτικὴν τῆς αἰωνιότητος καὶ τὸ ἰδανικὸν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ τότε θὰ ἀγωνίζεται δι' αὐτό.

Ἔθεν, χριστιανέ, «ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς» (Α' Τιμ. 6, 12), ὡς ὁ Παῦλος καὶ ὁ μέγας Ἀντώνιος.

2. Ἐξ ἄλλου τὸ ἀσκητικὸν ἰδεῶδες —καὶ ὁ ἀγὼν— δὲν ἐντοπίζεται οὐδὲ περιορίζεται εἰς τὰς ἐκδηλώσεις: νηστεία, ἀγρυπνία, προσευχή, διὰ τῶν ὁποίων βεβαίως συνακολουθοῦν οὐράνια χαρίσματα. Ὁρθότερον καὶ ἀκριθέστερον, κατὰ τὴν σχετικὴν ὑμνογραφίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀποδίδεται ὡς ἐξῆς τὸ νόημα τοῦ ἀσκητικοῦ ἀγῶνος τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου καὶ τῶν Ὁσίων ἐν γένει.

- »Τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσας ἀλώδητον,
- » νοῦν ἠγεμόνα κατὰ παθῶν ὀλεθρίων,
- »εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν ὡς δυνατὸν ἀνελήλυθας.
- »... ἔσπευσας τὸ χεῖρον καθυποτάξαι τῷ κρείττονι,
- »καὶ τὴν σάρκα δουλώσαι τῷ πνεύματι».

Ἡ ἐπιβολὴ καὶ κυριαρχία τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ σώματος· ἡ ἐπικράτησις τῶν ἀρχῶν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ νόμου τοῦ «κόσμου» καὶ τοῦ «αἰῶνος τούτου»· ἰδοὺ τὸ ἰδεῶδες τῶν ὁσίων. Καὶ τῶν ἀληθῶν χριστιανῶν.

Τέλος δὲ καὶ σκοπὸς τοῦ χριστιανικοῦ αὐτοῦ ἀγῶνος, πέραν τῆς ἠθικῆς τελειώσεως, εἶναι ἡ ἐν τῷ Χριστῷ ἔνωσις καὶ λύτρωσις. «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός», «δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ» (Γαλ. 2, 20· 6, 14), ἔλεγε πάλιν ὁ Ἄπ. Παῦλος. Καὶ ὑπεδείκνυσεν οὕτω τὸ μυστικὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς νίκης καὶ τοῦ θριάμβου (τῆς πλήρους δηλ. δικαιοῦ-

σεως τοῦ ἀσκητικοῦ καὶ ἀγωνιστικοῦ πνεύματος τῶν πιστῶν) ἐν τῷ Χριστῷ καὶ σὺν τῷ Χριστῷ.

18 Ἰανουαρίου

Εἰς τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον

«... ἰῶτα ἐν ἧ μία κεφαλαία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται».

Τὸ ἐτόνισεν ὁ Κύριος εἰς τὴν σημερινὴν περικοπὴν τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου. Τὸ νόημα δὲ τῆς φράσεως ταύτης εἶναι τὸ ἀπαράδεκτον καὶ τῆς παραμικρᾶς ἀλλοιώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νομοθετηθέντων καὶ ἀποκαλυφθέντων. Θέμα λίαν ἐπίκαιρον ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἀγωνιστοῦ Ἱεράρχου μεγάλου Ἀθανασίου.

1. Κατὰ γράμμα ἐφήρμοσεν οὗτος εἰς τοὺς ἀγῶνάς του τὴν ρητὴν ταύτην διακλήρουξιν τοῦ Χριστοῦ. Δι' ἓνα ἰῶτα («ὁμοούσιος» — «ὁμοιούσιος») ἔδωσε μάχας κατὰ τῶν αἰρετικῶν. Κυρίως δὲ εἰς τὴν Α' Οἰκουμ. Σύνοδον. Ὑπερμαχῶν, ὁ διάκονος τότε Ἀθανάσιος, τῆς Ὁρθοδοξίας, ἵνα μὴ ἀλλοιωθῇ (διὰ τοῦ «ἰῶτα» ἐκείνου) ἡ πίστις πρὸς τὸν Χριστὸν ὡς Θεοῦ καὶ σωτῆρα τοῦ κόσμου, διεκρίθη διὰ τὴν θεολογικὴν του δεινότητα καὶ τὸ ἀγωνιστικόν του φρόνημα. Καὶ συνέχισεν ἀνένδοτος καὶ ἀνυποχώρητος τὸν ἀγῶνα ὡς ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας. Πεντάκις ἐξωρίσθη. Ἐπὶ 16 ἔτη, ἐκ τῶν 35 τῆς ἀρχιερατείας του, διέμεινεν ἐξόριστος, ἕνεκα τῆς ἐμμονῆς καὶ τῶν ἀγῶνων του διὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Καὶ ἐδικαιώθη. Ἡ διατύπωσις «ὁμοούσιον τῷ πατρί», εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ἐπετεύχθη κυρίως διὰ τῆς ἰδικῆς του θεολογικωτάτης κρίσεως. Οἱ δὲ περαιτέρω ἀγῶνές του κατὰ τῶν ἀντιφρονούντων ἄρειανῶν ἐστέφθησαν διὰ τῆς νίκης καὶ τῆς διαφυλάξεως καὶ ἐπικρατήσεως τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

2. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἐπιδέχεται καιρικὰς ἀναπροσαρμογὰς καὶ ἐκσυγχρονισμούς. «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας». Καὶ ἡ Πίστις τῶν Πατέρων μας παραμένει ἡ αὐτὴ καὶ σήμερον, εἰς τὸν αἰῶνα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν διαστημικῶν ἐρευνῶν. Εἰς πολλοὺς ἄλλους τομεῖς ὁ κόσμος προχωρεῖ εἰς νέας συνθήκας καὶ ἀνακαλύψεις. Ἀλλὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἔχει αἰώνιον κύρος, διότι «οὐκ ἔστι κατ' ἀνθρώπον». Εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ ἀπαίτησις τῶν ζητούντων ἀναπροσαρμογὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως διὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Μᾶλλον τὰ σύγχρονα προβλήματα, διαφωτιζόμενα διὰ τοῦ ἀναλλοιώτου χριστιανικοῦ κα-

νόμος, θὰ εὔρουν τὴν ὀρθὴν καὶ ἀσφαλῆ λύσιν των. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθὴς καὶ ὑγιὴς ἐκσυγχρονισμὸς. Νὰ ἐξετάσωμεν τί μᾶς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τὰ σημερινὰ πράγματα. Καὶ νὰ τὸ ἀκολουθήσωμεν.

3. Ὁ ἠθικὸς νόμος τοῦ Εὐαγγελίου πρέπει νὰ μὲνη εἰς τὴν συνειδησίην μας χωρὶς ἀβαρίας. «Ὅς ἂν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων», δὲν θὰ τὸ πράξῃ ἀζημίως. Οὐδὲν ἀτονεῖ ἐκ τῶν θείων παραγγελμάτων. Αἱ αὐταὶ ἠθικαὶ ὑποχρεώσεις ἰσχύουν εἰς πάσας τὰς ἐποχάς. Οἱ δὴθεν προοδευτικοί, οἱ πρόχειροι εἰς ἐλαστικότητος καὶ ἀβαρίας (εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν σφαῖραν) ἄγονται καὶ ἄγουσιν εἰς ἐκτροχιασμὸν καὶ ἀποχαλίνωσιν. Δὲν θὰ μείνῃ τίποτε ὄρθιον μὲ αὐτὴν τὴν νοσοτροπίαν.

Εἶναι σοφὴ καὶ σωτήριος ἡ ἀξίωσις τοῦ Χριστοῦ· «ἰῶτα ἐν ἧ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ... ἕως ἂν πάντα γένηται».

Εἰς τὴν Κυριακὴν IB' Λουκά.

«Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι».

Μεγάλῃ ἡ ὀδύνη καὶ ἡ ταλαιπωρία τῶν 10 λεπρῶν. Βαθὺς ὁ πόθος τῆς θεραπείας. Καὶ θερμὴ ἡ κραυγὴ καὶ ἡ ἐκεία των πρὸς τὸν Χριστόν. Ὁ φιλόπρωπος Κύριος ἐπιβλέπει εὐμενῶς ἐπ' αὐτούς. Διαγιγνώσκει τὴν πίστιν των. Ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ Του θαυματουργεῖ. Καὶ ἐν τῇ ἀγαθότητι Του ἐλεεῖ αὐτούς. Θέτει ἐν τούτοις ὑπὸ τινα δοκιμασίαν τὴν πίστιν των. «Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι (λέγει)· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν».

Ἄλλὰ διατί τοὺς ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ἱερεῖς;

1. Οἱ ἱερεῖς ἦσαν ἀρμόδιοι, ἐκ τῶν κειμένων τότε διατάξεων, νὰ πιστοποιήσουν τὴν θεραπείαν των καὶ χορηγήσουν τὴν ἄδειαν ἐλευθεροκοινωνίας, ἵνα ἀποκατασταθοῦν καὶ κοινωνικῶς. Δὲν εἶχε πλέον λόγον ὑπάρξεως καμμίᾳ ἀπομόνωσις αὐτῶν μετὰ τὴν τελείαν θεραπείαν καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῆς ἀσθενείας των. Προηγούμενος ὁμοῦ ἡ ἐπιφυλακτικὴ στάσις, διὰ τῆς ἀπομονώσεως τῆς μολυσματικῆς ἐστίας — ὀδονηρὰ βεβαίως διὰ τοὺς ἀσθενεῖς — ἦτο εὐλόγος καὶ ἐπιβεβλημένη διὰ τὴν κοινωνίαν.

Κατ' ἀναλογία, καὶ προκειμένου περὶ ψυχικῆς λέπρας, τ.ξ. τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς φαυλότητος, οὐδεὶς ἐχέφρων θὰ συνεδού-

λευε τὴν ἀφοβὸν ἀναστροφὴν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων μετὰ τῶν διεστραμμένων καὶ πονηρῶν. «Φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὀμιλῖαι κα-
καί» (Α΄ Κορ. 15, 33). Ὁ ἐπηρειασμὸς καὶ ἡ πτώσις εἶναι ἐνδε-
χόμενα πάντοτε. Καὶ «ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ» (αὐτ.
10, 12). Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνετιοθῆ καὶ ὠφεληθῆ ὁ παραστρατη-
μένος καὶ ἐμμένων εἰς φαύλας συνηθείας, ἐπιβάλλεται κατὰ τὸν
θεῖον Ἀπόστολον «ἵνα ἐξαρθῆ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο [τὸ
πονηρὸν] ποιήσας... ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ» (αὐτ. 5, 2, 4). Πάντως
δὲ ὀφείλει νὰ διαχωρίξῃ ὁ καθεὶς τὰς εὐθύνας του· πρβλ. «καὶ μὴ
συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ
ἐλέγγετε» (Ἐφ. 5, 11).

2. Ὅταν ὁμῶς ἐκλείψῃ ἡ λέπρα, καὶ ἀντιστοίχως διορθωθῇ
ὁ τῶς κακὸς καὶ ἄνομος, πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται ἐφεξῆς ὡς
ἰαθεὶς καὶ ὄχι ὡς φέρων τὸ στίγμα τοῦ πρώην ἐκδότου εἰς τὸ α ἢ
β πάθος. Ἐφ' ὅσον μεσολαβήσῃ μετάνοια καὶ διόρθωσις, ὁ πται-
στης συνεχωρήθῃ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Πῶς ἡμεῖς θὰ ἐξακολουθήσωμεν
νὰ τὸν βλέπωμεν ὡς στιγματισμένον; «Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον
οἰκίτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει» (Ρωμ. 14, 4). Πῶς δ'
ἐξ ἄλλου ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν τὴν ἀπαίτησιν νὰ λησμονοῦνται τὰ ἰδι-
κά μας σφάλματα, μικρὰ ἢ μεγάλα;

Ὁ «ἀποχαρακτηρισμὸς» πρέπει νὰ εἶναι πλήρης. Εἴτε ἀνα-
φέρεται εἰς τὰ φρονήματα προσώπων κοινωνικῶς παραπλανηθέν-
των, εἴτε συνδέεται μὲ ἠθικῶς βεβαρημένον παρελθὸν καὶ ἔργα ἀνε-
πίτρεπτα, ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει συνέχειαν ἢ ὑποτροπήν, ὁ
ἰαθεὶς καὶ διορθωθεὶς πρέπει νὰ αἰσθάνεται ἄνετα. Δὲν εἶναι πρέ-
πον οἱ πλησιάζοντες αὐτόν, εἴτε συνεργαζόμενοι εἴτε συμβιούντες
ἢ καὶ συνδέσαντες τὴν ζωὴν των μετ' αὐτοῦ, νὰ τὸν ὑποτιμοῦν ἢ
νὰ τοῦ τὸ «κτυποῦν» ἐν εὐκαιρίᾳ καὶ νὰ τὸν τραυματίζουσι ψυχικά.

Ἡ μνήμη τοῦ προτέρου ἁμαρτωλοῦ θίου εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὸν
ἴδιον τὸν μετανοήσαντα, διὰ τὴν ταπεινοφρονη καὶ εὐχαριστῆ τὸν
Θεὸν (πρβλ. Α΄ Τιμ. 1, 13 - 16), καὶ διὰ τὴν προσέχη. Ἐφ' ὅσον
δὲ ἠκολούθησε τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου «πορευθέντες ἐπιδείξατε
ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι» καὶ ἐξωμολογήθῃ καὶ ἔλαβεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν,
πρέπει ἐφεξῆς καὶ αὐτὸς νὰ εἰρηνεύῃ καὶ οἱ ἄλλοι νὰ τὸν βλέπουσι
εὐμενῶς. Ἄλλως ἀθετεῖται ἡ θυσία καὶ ἡ χάρις τοῦ Σωτῆρος Χρι-
στοῦ, ὅταν τίθεται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὸ ἔλεός του καὶ ἡ ἀξία καὶ οἱ
καρποὶ τῆς μετάνοιας. Ὅθεν, καὶ οἱ ἰαθέντες λεπροὶ — μὲ τὰ ση-
μερινὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης, ποῦ ἐνίκησαν πλέον τὴν λέπραν — πρέ-
πει νὰ θεωροῦνται ἰσότημα καὶ ὄχι μειοεκτικὰ μέλη τῆς κοινωνίας
καὶ ὡσαύτως οἱ ἀπὸ σοβαρῶν ἁμαρτωλῶν καταστάσεων μετανοήσαν-

τες και διορθωθέντες, θεία συνάρσει, πρέπει να είναι ευπρόσδεκτοι εις τὰς σχέσεις και τὰς συνεργασίας μας, χωρίς επιφυλάξεις μειωτικής τῆς προσωπικότητός των, ἵνα ἡ θεία χάρις ἢ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα εἶναι πάντοτε μεθ' ἡμῶν.

25 Ἰανουαρίου

Εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον

«Καθὼς γινώσκει με ὁ Πατήρ καὶ γὰρ γινώσκω τὸν Πατέρα».

Μεγάλῃν σχέσιν πρὸς τὸν ἑορταζόμενον ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον ἔχουν οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Κύριος ὁμιλεῖ διὰ τὴν σχέσιν Του πρὸς τὸν Πατέρα. Καὶ βεβαιώνει ὅτι ὁ Πατήρ Του γνωρίζει και ἀναγνωρίζει ὡς φυσικὸν Υἱὸν Του, ὅπως ἐξ ἄλλου και ὁ ἴδιος γνωρίζει πλήρως τὸν Πατέρα.

1. Αὐτὴν τὴν θεμελιώδη ἀλήθειαν διεκήρυξε και κατωχύρωσε μὲ πολλοὺς ἀγῶνας και πολλὴν σοφίαν ὁ ἅγ. Γρηγόριος, ὅταν τὴν διημφεσθήτησεν ὁ Ἄρειος και οἱ ὁμόφρονές του. Καὶ ἐπιτιλοφορήθη Θεολόγος, διότι ἀκριβῶς ἀπεδείκνυε μὲ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα τὴν θεότητα τοῦ Υἱοῦ και Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Εἶχεν εἶπει εἰς ἄλλην περίπτωσιν ὁ Κύριος. «Οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱὸν εἰμὴ ὁ Πατήρ, οὐδὲ τὸν Πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰμὴ ὁ Υἱὸς και ὃ ἂν βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι» (Ματθ. 11. 27). Δηλ., ἐπειδὴ ὡς υἱὸς και Λόγος τοῦ Πατρὸς ἔχω τὴν αὐτὴν οὐσίαν μὲ τὸν Πατέρα μου και εἶμαι ἐξ ἴσου ἄπειρος ὅπως Ἐκεῖνος, κανεὶς ἄλλος δὲν γνωρίζει τελείως τὸν Υἱὸν και ποία εἶναι ἡ φύσις και αἱ βουλαὶ τοῦ Υἱοῦ παρὰ μόνον ὁ Πατήρ. Ὁ ἄπειρος μόνον ὑπὸ τοῦ ἀπειρου και τελείου δύναται πλήρως και τελείως νὰ γνωσθῆ. Οὐτε τὸν Πατέρα λοιπὸν γνωρίζει κατὰ δάθος και κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἄλλος κανεὶς παρὰ μόνον ὁ Υἱός, ἐν μέρει δὲ Τὸν γνωρίζει και ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιον ὁ Υἱὸς θὰ θελήσῃ νὰ Τὸν ἀποκαλύψῃ» (Π. Τρεμπέλα· Ὑπόμνημα Μτθ.).

2. Ταῦτα σημαίνουν· α) ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ στόματος αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ὁμιλεῖ ἀπεριφράστως διὰ τὴν θεότητά Του (πρβλ. Ἰω. 5. 18 «ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ» 8. 19 «εἰ ἐμὲ ἤδαιτε, και τὸν Πατέρα μου ἤδαιτε ἂν» κ.ἄ.)· ἐπεσήμαινε δὲ τοῦτο ἀποστομικῶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· και β) ὅτι ὁ καλοπροαίρετος χρι-

στιανός είναι ὁ ἐπιδεικτικός («ὦ βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι»), ἵνα ἀποδεχθῆ καὶ διακρατήσῃ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀπαραχάρακτον πίστιν, καὶ οὕτω «γινώσκων τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστόν» (Ἰω. 17. 3) θὰ ἔχη ζωὴν αἰώνιον.

Εἰς τὴν Κυριακὴν ΙΕ' Λουκᾶ.

«Καὶ ἐξήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν».

Ἀξία προσοχῆς ἢ ἐπιθυμία τοῦ Ζακχαίου νὰ γνωρίσῃ τὸν Ἰησοῦν. Ἀρχιτελώνης αὐτός, ἐξ ἐπαγγέλματος ἄδικος, πλουτήσας ἐξ ἀδικιῶν, θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ μὴ ἔχη διάθεσιν νὰ πλησιάσῃ Ἐκεῖνον ὅστις ἐδίδασκε τὴν δικαιοσύνην καὶ ἤλεγχε τὴν ἀνομίαν.

Ἐν τούτοις ὄχι ἀπλῶς «ἐξήτει» καὶ ἐπόθει, ἀλλὰ καὶ κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ. Παρὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν του θέσιν «ἀνέβη ἐπὶ συκομωρέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν». Καὶ ἡμειψθῆ πλουσίως διὰ τὸν πόθον καὶ τὴν ἐπίμονον προσπάθειάν του. «Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο», εἶπε δι' αὐτόν ὁ Κύριος, ὅταν τοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ καὶ κατ' οἶκον.

Διδακτικώτατον παράδειγμα.

1. Κατ' ἀρχὴν ὅποιος ζητεῖ τὸν Κύριον φανερώνει τὴν καλὴν του διάθεσιν. Δὲν εἶναι θρησκευτικῶς ἀδιάφορος. Ἔχει πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα. Καὶ εἶναι ἐπιδεικτικός νὰ γνωρίσῃ, νὰ διδαχθῆ, νὰ μελετήσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ νὰ πληροφορηθῆ περὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ νὰ μάθῃ «τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει». Νὰ διδαχθῆ τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Διὰ πάντα ταῦτα εἶναι ἀξιέπαινοι «οἱ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον» καὶ ἀξιόμισθοι «οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ».

Οἱ θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι θεωροῦν περιττὰ ὅλα αὐτά. Ἀπλῶς τοὺς ἐνδιαφέρουν τὰ βιωτικά. Ὅχι ὀλίγοι δὲ ἔχουν λόγους νὰ μένουν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐννοοῦμεν λόγους ὑποκειμενικούς, ἀφορῶντας εἰς τὴν συνείδησίν των. Ὅχι τόσον ἐξ αἰτίας κάποιου σκανδαλισμοῦ (δὲν ἀποκλείεται καὶ τοῦτο, ἀλλ' ὁ ἀμερόληπτος ἄνθρωπος δὲν γενικεύει ἀλλ' ἐντοπίζει τὰς εὐθύνας διὰ τυχόν σκανδαλισμόν), ὅσον ἐξ ἰδικῶν του ἀδυναμιῶν. Ἔτσι εἶναι ἀπ' ἀρχῆς οἱ ἄνθρωποι. Οἱ πρωτόπλαστοι ἐν τῇ παραδείσῳ, εὐτυχεῖς πρότερον ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἔπειτα ἐκρύ-

πτοντο και ἐφοβοῦντο ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας των. Οὕτω και «πᾶς ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς... ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἰω. 3. 20). Καὶ βεβαίως «οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπολοῦνται».

2. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος εἰς ἄλλην περίπτωσιν «ζητεῖτε και εὐρήσατε... και ὁ ζητῶν εὐρίσκει» (Ματθ. 7. 7, 8), διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι πρέπει και ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀναζητήσῃ τὰς προϋποθέσεις τῆς εὐτυχίας του και νὰ μὴ περιμένῃ νὰ τοῦ ἐξασφαλισθοῦν χωρὶς προσπάθειαν. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Θεοῦ προηγεῖται ἡ ἀναζητήσις πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀνθρώπου. «Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε ζητῆσαι και σῶσαι τὸ ἀπολωλός», ἠκούσαμεν σήμερον. Καὶ ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς τὴν χειρονομίαν ταύτην. Τείνει τὸ χέρι, διὰ νὰ μᾶς φέρῃ πρὸς Ἐαυτόν, πρὸς τὴν βασιλείαν Του. Ἐπιτρέπεται νὰ μὴ ἀνταποκριθῶμεν και νὰ μὴ Τὸν ζητῶμεν και ἡμεῖς;

Ὁ σύγχρονος κόσμος ἔχει πολλὰ «ζητήματα» ἀλλ' ὄχι «ζήτησις» τοῦ Θεοῦ και τοῦ νόμου Του. Τὰ ζητήματά του εἶναι κατὰ κανόνα ὕλικὰ και πολλάκις ἀθέμιτα και ἁμαρτωλά. Ἡμᾶς ἄς παραδειγματίσῃ ὁ Ζακχαῖος, ὅστις «ἐζήτηει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν, και εὗρεν ἐν Αὐτῷ τὴν σωτηρίαν.

30 Ἰανουαρίου

Εἰς τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας

«Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

Πρὸς τοὺς μαθητάς του ἀπευθύνει τὸν λόγον τοῦτον ὁ Κύριος. Ἀλλὰ και πρὸς ὅλους τοὺς δεχομένους και ἀκτινοβολοῦντας τὸ φῶς τῆς ἰδικῆς του θείας ἐλλάμψεως. «Ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκοτοῦς φῶς λάμψαι, (Αὐτὸς) ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. 4. 6). Καὶ διεκήρυξεν ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς και Λόγος τοῦ Θεοῦ τὸν ἀνεπανάληπτον λόγον «ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰω. 8. 12). Ἡδῶκῃσε δὲ νὰ καταστήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ φῶτα δεῦτερα τοὺς μαθητάς Του και ἐν συνεχείᾳ τοὺς Πατέρας και Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται ἐξαιρέτως οἱ «Τρεῖς μέγιστοι φωστῆρες τῆς Τρισηλίου Θεότητος οἱ τὴν οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων πυρσεύσαντες, Βασίλειος ὁ μέγας και ὁ Θεολόγος Γρηγόριος σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλῶτταν χρυσορρήμονι».

Αὐτοὺς σήμερον ἐορτάζοντες εὐλόγως θεωροῦμεν ἀρίστην και ἀρμόζουσαν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀκουσθέντων λόγων τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου «Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

1. Ἐγκαυχᾶται καὶ σεμνύνεται δι' αὐτοὺς ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία. Προβάλλουσα δὲ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔχει ὄλον τὸ σθένος γὰρ διακηρύξῃ πρὸς τὸν κόσμον· «ὕμεις ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς Πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην» (Πράξ 13. 32). Εἶναι τίτλος τιμῆς διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ὅτι δύναται γὰρ διακηρύττειν: «αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων· αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων· αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων· αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐστήριξε».

2. Ὁ κόσμος σήμερον ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ τὰ φῶτα τῆς ἐπιστήμης, τῆς προόδου ἐν γένει, τῆς «σοφίας τοῦ αἰῶνος τούτου». Καὶ εἶναι μὲν σημαντικαὶ αἱ πρόοδοι τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀξιοθαύμαστος, μικρὰ ὅμως καὶ ἀσήμαντος ἡ ἀνθρωπιστικὴ τῶν ἐπίδρασις· πολλάκις δὲ καὶ ἀρνητικὴ, ἀκόμη καὶ καταστροφικὴ, ὡς γνωστόν. Ἐπαναλαμβάνει συχνὰ μὲ ἀνησυχίαν καὶ ἀγωνίαν ὁ κόσμος· «οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;» (Α' Κορ. 1. 20). Ἐμπρὸς εἰς ἓνα χάος εὐρίσκεται ἡ ἀνθρωπότης παρ' ὅλας τὰς προόδους καὶ τὰς κατακτήσεις τῆς. Χάος πνευματικὸν καὶ ἠθικόν. Εἶναι χωρὶς πίστιν καὶ ἐλπίδα. Χωρὶς ὑψηλὰ πνευματικὰ ἰδανικά. Καὶ ἠθικῶς ἀνερμάτιστος καὶ ἀδίστακτος. Πῶς γὰρ μὴ ἔχῃ σὺντροφον τὸ ἄγχος;...

3. Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς ἀπαισιοδόξου προοπτικῆς, ἀκούεται ἓνα ἐλπιδοφόρον καὶ αἰσιδόξον μήνυμα· «στροφή πρὸς τοὺς Πατέρας»· ἐπιστροφή πρὸς τὴν πίστιν, πρὸς τὴν παράδοσιν. Εἶναι ἡ κραυγὴ τῶν πονούντων καὶ προβληματιζομένων «ποῦ πηγαίνομεν»; «ποῦ θὰ φθάσωμεν»; Κραυγὴ ἀγωνίας· ἀλλὰ καὶ φωνὴ ἐλπίδος· ἐλπίδος ἧτις «οὐ καταισχύνει» (Ρωμ. 5. 5).

Αὐτὴν τὴν σάφρονα στροφήν, ὅσον καὶ ἂν ἀρνοῦνται γὰρ τὴν ἀκολουθήσουν οἱ ἀθεραπεύτως οὐτοπισταὶ — δῆθεν «προοδευτικοί», (ἀντιλέγοντες ὅτι ἡ πρόοδος δὲν γυρίζει πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ δὲν νοεῖται εἰς τὴν ἐποχὴν μας «ἐπιστροφή» πρὸς τοὺς Πατέρας), οἱ ὑγιῶς σκεπτόμενοι τὴν βλέπουν ὡς τὴν μόνην σωτήριον καμπήν. Καὶ ἡ Ἐκκλησία θὰ συμφωνήσῃ. Θὰ διακηρύξῃ πρὸς τὴν κοινωνίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὴν νεότητά· «ἐὰν μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε... ἀλλ' οὐ πολλοὺς Πατέρας» (Α' Κορ. 4. 15). Ματαιοποιεῖ καὶ παίζει ἐν οὐ παικτοῖς ὁ κόσμος ἀπαρνούμενος τοὺς Μεγάλους Πατέρας, τοῦ πνευματικοῦ ἀναστήματος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Αἱ ἰδικαὶ τῶν ὑψηλαί (χριστιανικαὶ) ἀρχαὶ εἶναι ἡ μόνη ἐλπίς καὶ «τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ποιμαντικά Θέματα

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΙΔΙΟΡΡΥΘΜΙΑ

Ὁ ὅσιος Μάρκος ὁ ἀσκητὴς ὑπογραμμίζει ζωηρῶς μίαν βασικὴν ἀρχὴν τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τὴν ἀρχὴν συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ ἀγωνίζεται μόνος διὰ τὴν πνευματικὴν του προκοπὴν ἀλλὰ πάντοτε ἐν κοινωνίᾳ μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς του. Ἡ σχετικὴ προτροπὴ του ἔχει ὡς ἑξῆς.

«Γνώσεως οὖν, ὦ τέκνον, καὶ συνέσεως προηγουμένως ἐπιμελητέον τῷ βουλομένῳ τὸν σταυρὸν ἄραι καὶ ἐπακολουθῆσαι διὰ τῆς ἀδιαλείπτου ἐν ἑαυτῷ τῶν λογισμῶν ἐρεῦνης, καὶ πολλῆς μερίμνης περὶ σωτηρίας, καὶ συνέσεως καὶ πολλῆς τῆς πρὸς τὸν Θεὸν σπουδῆς καὶ ἐρωτήσεως τῶν ὁμοψύχων καὶ ὁμοφρόνων δούλων τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζομένων, ἵνα μὴ ἀγνοῶν ποῦ καὶ πῶς περιπατεῖ, ἐν σκότει ἄνευ φωτὸς λύχνου ὁδεύῃ. Ὁ γὰρ ἰδιόρρυθμος ἄνευ εὐαγγελικῆς γνώσεως καὶ ὁδηγίας τινὸς ὁδεύων, πολλὰ προσκόπτει καὶ εἰς πολλοὺς βόθρους καὶ παγίδας τοῦ πονηροῦ ἐμπίπτει καὶ πολλὰ πλανᾶται καὶ πολλοῖς περιπίπτει κινδύνοις καὶ οὐκ οἶδε ποίου τέλους τυγχάνει. Πολλοὶ γὰρ διὰ πολλῶν κόπων καὶ ἀσκήσεως διήλθον καὶ κακοπαθείας καὶ μόχθους πολλοὺς διὰ τὸν Θεὸν ὑπέμειναν· καὶ ἡ ἰδιορρυθμία καὶ ἡ ἀδιακρισία καὶ τὸ ἀνεπίδεε τῆς παρὰ τοῦ πλησίον ὠφελείας, ἀκύρους αὐτῶν τοὺς τοσοῦτους, καὶ ματαίους εἰργάσαντο». (Ἐπιστολὴ πρὸς Νικόλαον Μονάζοντα. Φιλοκαλ. τόμ. Α' σελ. 131).

Ἡ ἀπομόνωσις καὶ ἡ ἰδιορρυθμία ὁδηγοῦν, κατὰ τὸν ὅσιον Πατέρα, τὸν πνευματικὸν ἀγωνιστὴν εἰς τὰς παγίδας τοῦ πονηροῦ καὶ εἰς τὴν πλάνην. Ἀντιθέτως δὲ ἡ κοινωνία μὲ ὁμοψύχους καὶ ὁμόφρονας ἀγωνιστὰς καὶ ὁ διάλογος μὲ αὐτούς, ὡς πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας φάσεις καὶ καταστάσεις τοῦ πνευματικοῦ των ἀγῶνος, δίδει εἰς αὐτὸν τὴν δυνατότητα νὰ γνωρίζῃ πῶς νὰ περιπατῇ χωρὶς νὰ προσκόπτῃ «εἰς πολλοὺς βόθρους καὶ παγίδας τοῦ πονηροῦ».

Αἱ ὀλέθριαι συνέπειαι τῆς ἰδιορρυθμίας εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πνευματικοῦ ἀγωνιστοῦ ἀποτελοῦν συγχρόνως πρῶσιμα θεωρήσεως τοῦ ἰδιορρυθμῶς καὶ ἐν ἀπομονώσει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς ἱερεῖς δρωῶτος ποιμένος. Κατ' ἐξοχὴν ὁ τελευταῖος καὶ ἀπλῶς ὡς ἄτομον ἀλλὰ καὶ ὡς πνευματικὸς ἡγέτης ἔχει ἀνάγκη τῆς κοινωνίας μὲ τοὺς ὁμοψύχους καὶ ὁμόφρονας ἀδελφούς του. Κατὰ τὸν ὅσιον Μάρκον, χρειάζεται πολλή μελέτη καὶ ἐκτενὴς διάλογος μεταξὺ τῶν «φρονούντων τὸ ἓν» προκειμένου νὰ ἀξιοποιηθῇ ὁ κόπος καὶ αἱ θυσίαι των.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ «ποιμαντικὴ ἰδιορρυθμία» μὲ τὸ ὅπως ἀρνητικὸν νόημά της εἶναι συνήθως εἰκῶν πολλῶν καλῶν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας. Εὐθύς ὡς εἰς ποιμὴν δημιουργήσει στοιχειῶδες πνευματικὸν ἔργον, κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν ποιμαντικὴν αὐτοπεποίθησιν καὶ αὐτάρκειαν. Φρονεῖ πλέον ὅτι μόνος ἀρκεῖ καὶ ὑπεραρκεῖ διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ πνευματικοῦ του ἔργου. Ἀπομονοῦται λοιπὸν εἰς ἑαυτὸν καὶ «ἀπολαμβάνει» συνήθως ἐγωκεντρικῶς τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου τούτου. Καὶ παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ ἔργον καρποφορεῖ τελικῶς, διότι εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὸ πρόβλημα τῆς τοιαύτης «ποιμαντικῆς ἰδιορρυθμίας» ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ὡς προσωπικὸν πρόβλημα τοῦ ἰδιορρυθμοῦ ἐργάτου.

Ἄλλὰ ἐὰν ὁ «ἰδιορρυθμὸς ποιμὴν» βιοῖ τοιοῦτον πρόβλημα, αἱ συνέπειαι τοῦ προβλήματος τούτου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ προεκτείνωνται καὶ εἰς τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον οὗτος οἰκοδομεῖ. Τὸ γεγονός τοῦτο ὑπογραμμίζει ζωηρῶς τὴν εὐθύνην τοῦ ἰδιορρυθμῶς δρωῶτος ποιμένος. Τὴν εὐθύνην δὲ αὐτὴν δύναται νὰ ἀντιληφθῇ μόνον ὅταν εὐρεθῇ ἐνώπιον τῶν συνεπειῶν αὐτῶν. Ἄλλ' εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἢ θεραπεία τῶν συνεπειῶν δὲν εἶναι πλέον δυνατὴ. Ἡ ποιμαντικὴ ἰδιορρυθμία ἔχει ἤδη ὀλοκληρωθῆ ὡς φθορὰ ἢ πλάνη!

Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΡΕΒΕΖΗΣ *

Σὲ σᾶς θ' ἀπενθνήθω τώρα, αἰδεσιμώτατοι καὶ ἀγαπητοί μου Ἱεροσπουδασταί. Σὲ σᾶς, πὸν φορέσατε τὸ ἱερατικὸ ἔνδυμα, ἀφοῦ πρῶτα ἐνοιώσατε βαθεῖά, πὸς δὲν εἶναι ἐπάγγελμα ἢ Ἱερωσύνη, ἀλλὰ χάρισμα οὐράνιο, δῶρο Θεοῦ ἀσύγκριτο καὶ ἀνεκτίμητο. Κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, «ἡ ἱερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δ' ἔχει ἐπουρανίων ταγμάτων. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι κᾶτι, πὸν σχετίζεται μὲ τὸ πέραςμα τοῦ χρόνου. Εἶναι ἀφιέρωσις ὁλόκληρης τῆς ζωῆς σὴν ἱερὰ διακονία τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἁγίας Του Ἐκκλησίας, κατὰ μίμησι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Κατὰ τὸν χρόνο τῆς φοιτήσεώς σας σὴν Σχολή μας διεπιστώσαμε, οἱ Καθηγητές σας κι' ἐγώ, πὸς εἶχετε πραγματικὴ δίψα γιὰ μάθησι. Κι' ἀπεδώσατε θναμάσια κατὰ τὴν δύναμιν του καθέννας ἀπὸ σᾶς. Ὅμως διαθέτετε κι' εὐχομαι νὰ μὴν σᾶς λείψουν ποτέ, ζῆλο καὶ ἀγάπη, εὐσέβεια κι' ὀρθόδοξο φρόνημα, ἱεροπρέπεια κι' ἄλλα σπουδαῖα ψυχικὰ χαρίσματα - προσόντα, πὸν ὅλα αὐτὰ ἀναπληρῶνουν τὴν ἔλλειψι ἄλλων μορφωτικῶν σας γνώσεων. Ἀλλωστε εἶδαμε — καὶ βλέπομε — πολλοὺς προσοντούχους ἱερεῖς... Ἀπογοητεύουν τοὺς πιστοὺς καὶ τοὺς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία! Πικραίνουν τοὺς συναδέλφους των! Ἐκθέτουν τὴν προῖσταμένην τους Ἀρχή!...

Μὴ θλίβεσθε, παρακαλῶ. Καὶ μὴν ἀπογοητεύεσθε, πὸν μερικοὶ σᾶς ἐπικρίνουν προκλητικὰ, γιὰτὶ εἶσθε «ἀγράμματοι», ἐπειδὴ δὲν ἐφοιτήσατε σ' ἀνώτερα σχολεῖα καὶ πανεπιστήμια.

Σήμερα, Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ψάλλεται σὴν Ἐκκλησία μας — καὶ σεῖς θὰ μᾶς τὸ πῆτε σὲ λίγο — τὸ ὠραῖο τοῦτο ἰδιόμελο· « Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Βρῦει προφητείας· ἱερέας τελειοῖ· ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν· ἄλιεις θεολόγους ἀνέδειξεν· ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 619 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22 τεύχους.

Ἔχει τραῶς ἀποδειχθῆ στήν ἱστορία της, πὼς μ' εὐλαβι-
κούς καὶ ἐναρέτους ἱερεῖς, ἔστω κι' ἂν ἦσαν ἀπαίδευτοι κατὰ κό-
σμον, σώθηκαν πάμπολλες ψυχές· καὶ διατηρήθηκε ἡ Ὁρθοδοξία
μας, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἔθνος μας ἀπὸ πλείστες ἀπειλητικὲς κατα-
γίδες.

Ἐμπρός, λοιπόν, σὶν ἱερὸ ἀγώνα. «Γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ»,
οἷς συμβουλεύει ὁλους σας ὁ Χριστός μας θαρρετά. «Γρηγορεῖτε
καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εισέλθητε εἰς πειρασμὸν» (Ματθ. κς'
33, 41). «Γρηγορεῖτε, στήκειτε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κρα-
ταιοῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω», οἷς προσιάζει κι' ὁ
μεγάλος μας Ἀπόστολος Παῦλος (Α' Κορ. ις' 13) «Νήψατε
(= ἐγκρατεῦθητε), γρηγορήσατε (δηλ. γίνετε ἄγρυπνοι καὶ προ-
σεκτικοί)· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρνούμενος περι-
πατεῖ ζητῶν τίνα καταλήῃ· ὃ ἀντίστητε σιερεοὶ τῇ πίστει», σαλ-
πίζει καὶ ὁ Κορυφαῖος Ἀπόστολος Πέτρος. Καὶ συνεχίζει: Εἶ-
ναι ἀνάγκη νὰ προσθέτετε εἰς τὴν πίστιν ποὺ ἔχετε τὴν ἀρετὴν,
εἰς δὲ τὴν ἀρετὴν τὴν γνῶσιν τοῦ θείου θελήματος· εἰς δὲ τὴν
γνῶσιν αὐτὴν τὴν ἐγκράτειαν, εἰς δὲ τὴν ἐγκράτειαν τὴν ὑπομο-
νήν, εἰς δὲ τὴν ὑπομονὴν τὴν εὐσέβειαν, εἰς δὲ τὴν εὐσέβειαν
τὴν φιλαδελφίαν, εἰς δὲ τὴν φιλαδελφίαν τὴν ἀγάπην. Ὅταν ὑ-
πάρχουν καὶ πλεονάζουν σὲ σᾶς ὅλες αὐτὲς οἱ χριστιανικὲς ἀρε-
τές, τότε θὰ σᾶς δραστηριοποιήσουν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ,
εἰς τὸ νὰ «βόσκατε μετ' ἐπιστήμης» τὰ πρόβατα καὶ τὰ ἀρνία του,
τὰ ὁποῖα θὰ διαφυλάσσετε ἀπὸ λύκους — τοὺς διαφόρους ψευτο-
διδασκάλους καὶ πλάνους — καὶ θὰ τὰ ὀδηγήτε «εἰς νομὰς σω-
τηρίους». Καὶ θὰ σᾶς ἀποδείξουν ὅχι «ἀργούς οὐδὲ ἀκάρπους»,
ἀλλὰ κατὰ πάντα καρποφόρους καὶ ἐπιτυχημένους Ἱερεῖς τοῦ
Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου (Α' Πέτρ. ε' 8, Β' Πέτρ. α' 5 - 7), ὅποτε
θᾶχετε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν Χριστιανῶν σας, κατὰ
τὸ δυνατόν. Ἀλλὰ θὰ περιμένετε περισσότερο τὴν μεγάλην μι-
σθαποδοσίαν σὶν οὐρανὸ ἀπὸ τὸν Ἀρχιποιμένα Χριστόν, (Ἐβρ.
ια' 6, 26. Α' Πέτρ. ε' 4).

Σᾶς εὐχόμεθα, ἀγαπητοί μου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολί-
της μας — τὸν ὁποῖον ἐκπροσωπῶ —, οἱ Καθηγηταί σας κι' ἐγώ,

σὲ λίγο πὸν θὰ πάρετε τὸ πυχίον σας καὶ θ' ἀναχωρήσετε πάνοπλοι ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ γιὰ τὶς ἐνορίες σας, ὁ Πανάγαθος Θεὸς «ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ αὐτὸς καταρίσει ὑμᾶς, στηρίζει, σθενώσει, θεμελιώσει» (Α' Πέτρο. ε' 10).

Θερμότατα εὐχαριστοῦμεν καὶ πάντας ὑμᾶς, τὸν ἱερὸν Κληρὸν, τὸν ἀξιότιμον κ. Νομάρχη Πρεβέξης καὶ λοιπὰς Ἀρχάς, ὄλους τοὺς ἐκλεκτοὺς Συνεργάτας ἡμῶν, ὄλους τοὺς Κατηχητόπαιδας καὶ τοὺς προσελθόντας εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, καὶ εὐχόμεθα ἀπὸ τὰ τρίσθαια τῆς καρδιάς μας, αὐτὸς «ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν» (Ρωμ. ιε' 33).

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

Αὐτὸς εἶναι ὁ τίτλος τῆς ἐφημερίδος τῆς Ἐκκλησίας, πὺ ἐκδίδει ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία.

Η «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

- ΘΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗ ὑπεύθυνα καὶ ἀντικειμενικὰ τὸν λαὸ γιὰ τὴ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας στοὺς διάφορους τομεῖς.
- ΘΑ ΠΑΡΕΧΗ σωστὴ κατεύθυνσι στὰ διάφορα προβλήματα, πὺ ἀπασχολοῦν σήμερα τὸν ἄνθρωπο.
- ΘΑ ΑΠΑΝΤΑ στὶς διάφορες αἰτιάσεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας.
- ΘΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗ τοὺς πιστοὺς καὶ θὰ καλλιεργῇ σ' αὐτοὺς γνήσιο ὀρθόδοξο βίωμα.

“Ὅλοι οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομηταὶ τῆς ἐφημερίδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὀδηγὸ στὴν πορεία τῆς ζωῆς τους.

ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ *

3. ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ

Όταν ένας πιστός γίνη πνευματικός, με ὄλη τὴν σημασία τῆς λέξεως, δηλαδή χαρισματοῦχος, «θεοείκελος» καὶ «θεοειδής», ὅταν ἀνέρχεται «ἐπὶ τὴν τῶν θείων καὶ ἀγαθῶν ἀκτίνων ὑψηλοτέραν ἀνάνευσιν» καὶ ἐπομένως ἀπολαμβάνη «τῆς νηφαλίου μέθης» καὶ «τῆς θεαρχικῆς φωτοδοσίας» (Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης), τότε γίνε-ται πόλος ἔλξεως, ἰσχυρότατος μαγνήτης πού ἐλκύνει κοντά του αὐ-τοὺς πού διψοῦν τὸν Θεὸ καὶ ποθοῦν τὴν κατὰ χάρι θέωσί τους. Ἀλήθεια στίς μέρες μας τίς τόσο συμβατικὲς καὶ ψεύτικες αὐτοὶ πού ἔχουν τρωθῆ ἀπ' τὴν θεία ἀγάπη καὶ ἔχουν «τὸν πόθον τὸν δριμύ καὶ ἀφόρητον» (Μ. Βασίλειος) τῆς ἐνώσεώς τους με τὸν Θεό, φάχουν γιὰ νὰ βροῦν αὐτοὺς τοὺς χαρισματοῦχους πού θὰ τοὺς ὀδηγήσουν στοὺς πάμφωτους χώρους τῆς ἀλήκτης καὶ ἀστείρευ-της χαρᾶς. Γι' αὐτὸ πιστεύω, ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦ γνησίου καὶ πατερικοῦ μοναχισμοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν καὶ πρωταρχικὰ πρόβλη-μα γερόντων — ἡγουμένων. Ὅταν κατορθώσουν οἱ Ἱερέες μας Μονές νὰ βροῦν τέτοιους πνευματικούς κυβερνήτες πού ὁ λόγος τους θὰ εἶναι ἔμπρακτος καὶ ἡ πράξις τους ἐλλόγιμος, πού πέρασαν ἀπ' τὴν ἱερὴ ἀφθελξία, πού κηρύττουν τὴν θεολογία τῶν γεγονότων, πού πρῶτα ζοῦν κι ἔπειτα θεολογοῦν, τότε θὰ δοῦν μέρες δόξης καὶ μεγαλείου. Θὰ γίνουν τὰ περίθλεπτα ὄρη, Σινᾶ καὶ Θαβώρ.

Αὐτὸ πού εὔχεται καὶ ποθεῖ κάθε ψυχὴ ὑπάρχει ζωντανὸ στήν Ἱερά Μονή τοῦ Λονδίνου. Ἡ Χάρι τοῦ Θεοῦ πού πλούσια (θὰ μπο-ροῦσε νὰ πῆ καλεῖς σπάταλα) βρίσκεται μέσα του εἴλκυσε μερικὲς ψυχές πού φλέγονται ἀπ' τὸν θεῖο ἔρωτα. Σήμερα ζοῦν κοντά του 8 μοναχοὶ πού εἶναι ἀφάνταστα ἱκανοποιημένοι ἀπ' τὴν ζωὴ πού διάλεξαν ἐλεύθερα. Ἡ Ἱερά Μονή εἶναι κοινοβιακὴ, ἔχουν δηλαδή, κοινὴ Τράπεζα, κοινὴ προσευχὴ, κοινὴ ζωὴ, κοινὸ ταμεῖο.

Οἱ περισσότεροι κατάγονται ἀπὸ διαφορετικὲς χῶρες με δια-φορετικὴ ψυχασύνθεσι καὶ νοοτροπία. Ἀπ' τὴν Ἀγγλία, τὴν Γαλ-λία, τὴν Δανία, τὴν Ἑλλάδα, τὸν Καναδᾶ κ.λ.π. Δὲν γεννήθηκαν ὅλοι μέσα στὸ ὀρθόδοξο περιβάλλον. Ὅλοι ὅμως ἔγιναν ὀρθόδοξοι καὶ κατηχήθησαν ἀπ' τὸν γέροντά τους, τὸν π. Σωφρόνιο. Μὲ τὴν σοφὴ καθοδήγησί του ἀπέκτησαν θαθεῖα πνευματικότητα, ἀν καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 581 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 21 τεύχους.

είναι πράγματι δύσκολο νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς ὀρθόδοξες ἐμπειρίες ἂν προηγουμένως ἔχει γευθῆ ἀίρετικὲς κακοθήθειες καὶ ἐσφαλμένες καταστάσεις. Γιατὶ ἡ ἀπομάκρυνσι ἀπ' τὸ δόγμα φέρνει καὶ ἡθικὰς ἀλλοιώσεις ποῦ διαποτίζουν δλόκληρη τὴν ζωὴ τοῦ πιστοῦ. Λέγω βαθεῖα πνευματικότητα καὶ τὴν συνδέω μὲ τὴν ἀποφατικὴν γνῶσι καὶ τὴν ἀποφατικὴν ἐμπειρία. Κυρίως τὸ δεύτερο ἔχει ἀξία γι' αὐτὸ καὶ μερικοὶ τελικὰ ἀξιῶνται νὰ τὴν ἀπολαύσουν. Εἶναι ἡ θέρμη τῆς καρδιάς, τὰ καρδιακὰ δάκρυα ποῦ ἄλλοτε ἀναβλύζουν σὰν χεῖμαρροι ὀρμητικοὶ ἀπὸ τὴν αἴσθησι τῆς «οὐδενίας» καὶ τῆς ἁμαρτωλότητος, ἀπ' τὴν βεβαιότητα τῆς γυμνώσεως ἀπ' τὴν θεία Χάρι καὶ ἄλλοτε ἀναπηθοῦν σὰν ὄροσερὴ πηγὴ ἀπ' τὴν ἀπόλαυσι τῆς γλυκύτητος τοῦ θαυωρίου φωτός, ποῦ δημιουργεῖ μιὰ ἀκατάσχετη πείνα ἂν καὶ αἰσθάνεται χορτάτος. Ἀποφατικὴ ἐμπειρία εἶναι ὅταν μετὰ ἀπὸ ἀγῶνες καὶ πολλὴ πορεία κατορθώσῃ κανεὶς νὰ σκέπτεται μὲ τὴν καρδιὰ ποῦ εἶναι «τὸ πρῶτον σαρκικὸν λογιστικὸν ὄργανον». (Γρηγόριος Παλαμᾶς).

Ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ τῆς Μονῆς εἶναι, ἀπὸ ἀνθρώπινη πλευρὰ, ἀξιόλογοι, κάτοχοι δηλαδὴ ἀξιόλογης ἀνθρωπίνης σοφίας. Δὲν ἔβηκαν τὸν δρόμο τοῦ μοναχισμοῦ σὰν εὐκολο, ἐπειδὴ δὲν ἤξεραν τί ἄλλο νὰ κάνουν. Εἶναι κάτοχοι πολλῶν πτυχίων. Σπούδασαν Θεολογία, Πυρηνικὴ Χημεία, Ψυχολογία, Νομικὴ, Κοινωνικὴ Διακονία, Φιλολογία κ.λ.π. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς σπούδασε πυρηνικὴ χημεία, πρὶν ἀπὸ 15 περίπου χρόνια καὶ κατέχει διδακτορικὸ πτυχίον μὲ πρόσκλησι νὰ διδάξῃ σὲ ξένα Πανεπιστήμια. Καὶ ὅμως τὰ ἄφησε ὅλα γιὰ νὰ ὑποταχθῆ καὶ ἀλλοιωθῆ. Γνωρίζουν πολλὰς γλώσσας. Μέχρι ἔξ γνωρίζει κάποιος. Πάντως μέσα στὴν Ἱερὰ Μονὴ μιᾶνε κυρίως τέσσερες γλώσσες, δηλαδὴ, Ἑλληνικὴ, Ρωσικὴ, Ἀγγλικὴ καὶ Γαλλικὴ. Ὅποιος ἐπισκεφθῆ τὸ Μοναστήρι θὰ μπόρῃ νὰ συνεννοηθῆ καὶ νὰ ἔρῃ τὸ οἰκεῖο περιβάλλον.

Αὐτὸ ὅμως ποῦ διακρίνει τοὺς Μοναχοὺς τῆς ἱερᾶς αὐτῆς Μονῆς δὲν εἶναι τόσο ἡ κατὰ κόσμον σοφία τους καὶ ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσι, ὅσο ἡ πνευματικὴ σοφία καὶ ἡ οὐράνια γνῶσι. Ἡ περίπτωσί τους μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ θέμα τῶν δύο γνώσεων καὶ τῶν δύο σοφιῶν ποῦ τόσο ἀπησχόλησε τὸν Ἄγ. Γρηγόριον Παλαμᾶ στὴν γνωστὴ πλέον διαμάχη του μὲ τὸν ὀρθολογιστὴ Βαρλαάμ. Ἡ ἀνθρώπινη γνῶσι, λέγει ὁ Ἄγιος, εἶναι προπαιδευτικὴ. Ὅταν ὅμως ἔλθῃ ἡ θεία σοφία ποῦ ἀποκτάται μὲ κόπους καὶ ἀσκήσεις καὶ καθάρσεις τῆς καρδιάς, τότε δὲν ἔχει καμμιά ἀξία ἢ ἀνθρώπινη σοφία. Ἡ ἀνθρώπινη σοφία δὲν καθαρίζει τὸ νοῦ, γιατί τότε δὲν θὰ ἦταν ἀναγκαία ἢ ἐνανθρώπησι τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Τὴν διάκρισι μεταξὺ οὐσίας καὶ ἐνεργείας εἰσήγαγε ὁ Ἄγ. Γρηγόριος Παλαμᾶς καὶ στὸν

ἄνθρωπο καὶ εἶπε ὅτι ὁ νοῦς εἶναι ἡ ἐνέργεια τῆς καρδιάς. Ὅταν ἐπομένως καθαρίζεται ἡ καρδιά (κέντρον τοῦ πνευματικοῦ κόσμου) τότε αὐτομάτως καθαρίζεται καὶ ὁ νοῦς καὶ μπορεῖ ἔτσι νὰ σκέπτεται ὀρθά. Δηλαδή ἡ ὀρθόδοξη Πατερικὴ γνωσιολογία συνδέεται μὲ τὴν ἀγιότητα.

Δὲν κάνει μεγάλη ἐντύπωσι στὸ Μοναστήρι τοῦ Λονδίνου ἡ κατοχὴ τῆς ἀνθρωπίνης παιδείας, γιατί ἐπισκιάζεται καὶ ἐξαφανίζεται τελείως ἀπὸ κάτι ἄλλο θαυότερο. Διακρίνει κανεὶς ἐκεῖ μιὰ ἀπλότητα ποῦ εἶναι σαφῆς ἐνδειξὴ ἀγιότητος: «ἡ γνώσις φυσιοῦ ἢ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ». Σὲ πλησιάζουν μὲ ἀπλότητα πέρα ἀπὸ κάθε εἶδους ὑποκρισία καὶ ἀσυνείδητες διαδικασίες. Σὲ βλέπουν σὰν ἀδελφὸ τους. Τὴν πρώτη μέρα εἶσαι ὁ φιλοξενούμενος, ὁ μεγάλος καὶ ὑψηλὸς ἐπισκέπτης, ἔπειτα ὅμως ὅσο κάθεσαι γίνεσαι ὁ ἀδελφός τους, ποῦ σὲ δέχονται στὶς ἐργασίες τους καὶ συνομιλοῦν γιὰ ὅλα. Δὲν σοῦ κρύβουν τίποτε, γιατί ἀπλούστατα δὲν ἔχουν τί νὰ κρύβουν! Εἶναι ἐλεύθεροι ἐσωτερικά, γι' αὐτὸ καὶ δὲν δεσμεύουν καὶ τυρανοῦν τοὺς ἄλλους. Πράγματι αὐτὸς ποῦ εἶναι ἐλεύθερος δὲν δημιουργεῖ στοὺς ἄλλους νόμους καὶ περιορισμούς. Ὅταν δὲ καταλάβουν ὅτι δὲν θέλεις νὰ συνεχίσῃς τὴν συζήτησι τότε διακριτικὰ σὲ ἀφήνουν στὸν κόσμῳ σου καὶ στοὺς δισταγμούς σου.

Τὶς ἡμέρες ποῦ ἔμεινα μαζί τους δὲν διέκρινα τίποτε τὸ τεχνητό. Σὲ κάνουν μέλος τῆς οἰκογενείας τους καὶ ὅταν φεύγῃς στενοχωροῦνται ἐκδηλα καὶ σὲ γαληνεύουν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς μνημονεύσεως κατὰ τὴν διάρκεια τῆς προσευχῆς. Θὰ μοῦ μείνῃ ἀξέχαστη ἡ στιγμή τοῦ ἀποχωρισμοῦ! Μιὰ ἀνείπωτη ζεστασιά ἐπεκράτησε. Καὶ ὅταν τὸ αὐτοκίνητο ἄρχισε νὰ κινῆται, ὄλοι τους, μαζί μὲ τὸν Γέροντα, ἔδγαλαν τὰ μαντήλια τους ἢ ὕψωσαν τὰ χέρια τους καὶ χαιρετοῦσαν, ὥσπου τὸ αὐτοκίνητο, μετὰ ἀπὸ ἓνα περίπου χιλιόμετρο ἔστριψε καὶ χάθηκε... Τέτοιες στιγμὲς γεμίζουν ἀνθρωπιὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν ἀνεβάζουν στὸ Θεό. Τόση ζεστασιά στὴν ψυχρὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς μας! Τόσος ἥλιος ἀγάπης στὸ σκοτάδι τοῦ μίσους καὶ τῆς κακίας...

Συγκινεῖται κανεὶς κι ἀπ' τὸν τρόπο ζωῆς τῶν ἀδελφῶν. Τὸ πῶς, δηλαδή, συμπεριφέρονται μεταξύ τους. Μπορεῖ νὰ διακρίνῃ ἐκεῖ μιὰ ἀτμόσφαιρα σύμφωνα μὲ τὸν Τριαδικὸ τρόπο ὑπάρξεως. «Ὁ τρόπος ὑπάρξεως τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος εἶναι κοινότητα Οὐσίας καὶ ἡ μοναδικότητα τῶν Προσώπων». Κι' ἐκεῖ ἐνῶ ὑπάρχει τὸ προσωπικὸ στοιχεῖο, ὅμως ταυτόχρονα ὑπάρχει καὶ ἡ ἀρμονικὴ κοινωνία τῶν προσώπων, γιατί ἀπλούστατα ἐπικρατεῖ ἡ ἐνοποιούσα ἀρχὴ τῆς θεώσεως. Ἐπίσης κι' ἐδῶ συμβαίνει, ὅτι σὲ κάθε ὀρθό-

δοξο Μοναστήρι πού ζῆ μέ πατερική συνείδησι. Ἀπέραντος σεβασμὸς στήν ἐλευθερία καὶ συγχρόνως ἀπέραντος σεβασμὸς στήν ἐνότητα. Ἐλευθερία ἐν τῇ ἐνότητι καὶ ἐνότης ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ. Οὔτε ἡ προσωπικὴ κάθε ἀδελφοῦ ἐλευθερία φθάνει στὸ σημεῖο νὰ καταργῆ τὴν ἐνότητα τῆς Μονῆς, οὔτε καὶ χάριν τῆς ἐνότητος αὐτῆς καταργεῖται ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία. Αὐτὴν τὴν θαυμάσια σύνθεσι καὶ σύνδεσι δημιουργεῖ μόνον ἡ Χάρις τῆς Πεντηκοστῆς. Καὶ τὴν νοιώθει ἐκεῖνος μόνον πού καθοδηγεῖται ἀπ' τὸν Παράκλητο.

Στὸ Μοναστήρι αὐτὸ βλέπει κανεὶς τὴν ἀγία ἀπλότητα. Τὴν ἀληθινὴ ἀκτημοσύνη· τὴν πραγματικὴ κοινοκτημοσύνη· τὴν ἐθελουσία ὑπακοή· τὴν ἀνυπόκριτη ἀγάπη, τὴν χωρὶς ὄρους καὶ ὄρια. Ὅλα ὑποτάσσονται στὸν ἕνα (τὸν Γέροντα). Καὶ ὁ ἕνας (ὁ Γέροντας) ὑποτάσσεται σὲ ὄλους (τοὺς ἀδελφούς). Κανενὸς ἡ ἐλευθερία δὲν καταπατεῖται. Ὅλοι καὶ ὄλα καὶ τὰ ὑλικά ἀκόμη ὑπηρετοῦν τὸν Χριστὸ καὶ δοξολογοῦν Αὐτόν. Εἶναι ὄλα δορυφόροι τοῦ μεγάλου ἡλίου τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι χωρὶς κἄν νὰ τὸ καταλάβῃ κανεὶς, ἀδιόρατα καὶ σχεδὸν ἀνεπαίσθητα (δημιούργημα τῆς χάριτος πού δὲν ἐπιβάλλεται ἀλλὰ προβάλλεται) στρέφεται στὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο, βιώνει καθαρὰ τὴν ἱερὴ δυάδα πού λέγεται φιλοθεία καὶ φιλανθρωπία, ἂν καὶ ζῆ σὲ χώρα πού ἐπικρατεῖ ἀθεΐα καὶ μισανθρωπία!

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΒΛΑΧΟΥ Ἱεροκήρυκος

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιοδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

«ΕΚΟΛΛΗΘΗ Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ ΟΠΙΣΩ ΣΟΥ...»

«Πιστὰὶ πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ, ἐστηριγμέναι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πεπονημέναι ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι» (Ψαλμ. ρι' 7, 8).

Τί περίεργο! Τὸ ξέρουμε καλά καὶ καμμὴν ἀμφιβολία δὲν ἔχουμε. Ὅτι ἐντέλλεται ὁ Κύριος, εἶναι τὸ ἰδανικὰ σωστό. Ἡ σοφία του ἀπέραντη. Ἰσομετρὴ καὶ ἡ ἀγαθότης του.

Κάποτε, φαίνεται μὴ ἐντολή του σκληρή, ἀπάνθρωπη. Σὰν μὴ ἀπαίτηση ποῦ συντρίβει, ἀντὶ ν' ἀνορθῶνῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτοι. Βέβαια, μᾶς ζητᾷ καὶ πράγματα ποῦ ἡ φθαρμένη μετὰ τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημα ἀνθρώπινη ὑπόσταση δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ τοὺς ἀνταποκριθῇ. Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἀφήνει μονάχους ν' ἀνταποκριθοῦμε. Μᾶς παρέχει τὴ χάρη του, «τὴν τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν». Αὐτὴ ἡ χάρη εἶναι τὰ πλατεῖα φτερὰ ποῦ σηκώνουν τὸ λογικὸ πλάσμα του, τὸ «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν» του χτισμένο, στοὺς αἰθέρες τῆς ἀγιότητος. Εἶναι ἡ φοβερὴ σύζευξη τῆς θείας δύναμης στὴν ἀδυναμία μας. Ἡ φωτιὰ ποῦ μαραίνει ὅλα τὰ πάθη καὶ ἐξαγνίζει ἀπ' ὅλες τὶς ἁμαρτίες. Ὁ ἀνίκητος σύμμαχος ποῦ μὲ τὴ συμπαράστασή του στήνονται τὰ τρόπαια τοῦ ἀνθρώπου μεγαλείου.

Τὰ ξέρουμε ὅλα αὐτά. Τὰ πιστεύουμε. Καὶ ὅμως. Ζοῦμε σὰν νὰ μὴν ἦταν μὴ πραγματικότης πάνω ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες. Ὀλισθαίνουμε, μὲ τὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ, σὲ πτώσεις ἐπονείδιστες. Ἀλλάζουμε αὐτὸ τὸ χρυσάφι γιὰ τὸ κῶμα. Αὐτὴ τὴν ἀθάνατη, εὐγενικὴ δόξα γιὰ μὴν αἰώνια, ἀξιολύπητη ντροπῇ.

Μόλις σουρουπώνει, σηκώνεις τὰ μάτια σου στὸν οὐρανὸ καὶ βλέπεις τὰ χτεσινὰ ἄστρα ν' ἀναδύουν, φθασμένα μὲ ἀκρίβεια στὴ θέση τους. Τίποτε δὲν μετεκίνησε, δὲν διετάραξε τὶς τροχιὰς ποὺ τοὺς ἔταξε ὁ Κύριος.

Θωρεῖς τὰ φυσικὰ φαινόμενα πάνω στὴ γῆ. Οἱ νόμοι ποὺ τὰ διέπουν, πάντα ἀκατάλυτοι. Τὰ λουλούδια ἀνθίζουν στὴν ὥρα τους. Ὁ ἥλιος, ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἀνεβάζει τὰ σύννεφα. Τὰ ποτάμια ἐξακολουθοῦν νὰ ρέουν πρὸς τὸ πέλαγος. Ἡ μέρα, νὰ διαδέχεται τὴ νύχτα. Οἱ βροχὲς νὰ «μεθᾶνε» τὴ διψασμένη γῆ, ποὺ μὲ τὴ βλάστησή της τρέφει ὅσα ζοῦν πάνω της.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἕνας θαυμαστὸς ρυθμὸς, ποὺ ὀφείλεται στὴ θεία σοφία. Καὶ στὴ θεία ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὸ πῶς θαυμαστὸ ὄν μέσα στὴν ὄρατὴ φύση. Εἶναι ὅμως καὶ μιὰ δημιουργία ποὺ κάποτε θὰ παρέλθῃ. Ἀλλά, ὅσο ὑπάρχει, λειτουργεῖ μὲ μιὰν ἁρμονία ποὺ κάνει τὸ πνεῦμα σου νὰ ἐξίσταται. «Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι» (πρβλ. Ἐκκλ. γ' 1), ἀληθινά.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ διαβατικὴ καὶ ἐπίκτηρη πλάση, ἕνας ἄλλος ρυθμὸς, αἰώνιος αὐτός: οἱ μυστικὲς συμφωνίες, ἡ οὐράνια μουσικὴ ποὺ ἀκούγεται μέσα στὴν καρδιά σου. Οἱ ἐντολὲς τοῦ Κυρίου, «ἐστηριγμένοι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πεπονημένοι ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι».

Αὐτὲς ποτὲ δὲν θὰ πάσουν. Εἶναι ὅτι τὸ πῶς πολῦτιμο, τὸ πῶς ὁμορφο ὑπάρχει σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμο. Ἄν τις περιπυχθοῦμε, θὰ περάσουμε μαζί τους στὴν ἀθανασία. Ἄν τις ἐφαρμόζουμε πιστά, δὲν θὰ μᾶς ξεγελάσουν. Θὰ μᾶς χαρίσουν, μὲς ἀπὸ τ' ἀγκάθια τῶν θλίψεων, τὸ αἰώνιο ρόδο τῆς χαρᾶς, γιὰ τὴν ὁποία εἴμαστε προωρισμένοι.

Πῶς παραθεωροῦμε αὐτὲς τὶς μοναδικὰ ἀθάνατες ἀξίες; Πῶς, ἐνῶ μᾶς τὶς ἀπεκάλυψε τὸ Εὐαγγέλιο, ἐνῶ τὴν πείρα τους τὴν ἔχουμε σὰν ζῶντα μέλη τῆς Ἐκκλησίας, δὲν τὶς κάναμε ἀκόμη πυξίδα τοῦ βίου μας;

Ἡ ταλαίπωρη ψυχὴ μου προσκολλᾶται σὲ φθαρτὲς ἀξίες ἢ ἀφήνεται νὰ παρασυρθῆ ἀπ' αὐτές. Δὲν ἀκούει τὸν Νυμφίον της, πού τὴν ἀγαπᾷ παράφορα καὶ ἀκατάπαυστα τὴν καλεῖ σ' αὐτὴ τὴν παιδεία. «Τέκνον,... εἰσένεγκον τοὺς πόδας σου εἰς τὰς πέδας αὐτῆς καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχηλόν σου. Ὑπόθεσ τὸν ὤμόν σου καὶ βάσταξον αὐτήν... Καὶ ἔσονται σοὶ αἱ πέδες εἰς σκέλην ἰσχύος καὶ οἱ κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης». (Σοφ. Σειρ. στ' 23 κ. ἔξ.).

Νὰ λοιπὸν τὸ μυστικὸ τῆς ἀποτυχίας μου. Ἄν ἔχω τόση ἀστάθεια, ἢ αἰτία εἶναι ὅτι μελετῶ τὴ Γραφὴ ὅχι μ' ὅλη μου τὴν καρδίαν δοσμένην στὴν ἀσινῆ ἀλήθεια της. Ἔτσι, τὰ ζωοποιὰ λόγια της δὲν πίνουν μέσα μου.

Δὲν λέω μαζί με τὸν Πέτρο, πηγαῖα, αὐθόρμητα, ἀνεπιφύλακτα: «καλὸν ἔστιν ἡμῶς ὧδε εἶναι» (Ματθ. ιζ' 4). Μοιάζω με τὸ «παρὰ τὴν ὁδὸν» ἢ τὸ πέτρινο ἢ τὸ ἀγκαθερὸ μέρος τοῦ χωραφιοῦ. «Ἔρχεται εἶτα ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας μου». Ἡ «μετὰ χαρᾶς δέχομαι τὸν λόγον καὶ ρίζαν οὐκ ἔχω καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίσταμαι». Ἡ «ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενος συμπνίγομαι καὶ οὐ τελεσφορῶ» (Λουκ. η' 5 κ. ἔξ.).

Πρέπει λοιπὸν ν' ἀλλάξω τρόπο μελέτης τῆς Γραφῆς. Νὰ τῆς δοθῶ ἀκέραια, νὰ ἐγκαταλειφθῶ στὴ χάρις της. Ὡστε νὰ ἐπαναληφθῆ καὶ γιὰ μένα τὸ ψαλμικόν: «Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου» (ξβ' 9).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ*

Β'

Τὸ κοινωνικὸ εἶναι ψαλμωδία, ποῦ ἔχει σκοπὸ νὰ καλύψῃ τὸν χρόνον ποῦ ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν θεία κοινωνία ὅλης τῆς ἐκκλησίας, κλήρου καὶ λαοῦ. Αὐτὸ εἶναι ἱστορικὰ ἀναμφισβήτητο. Καθ' ὅλες τὶς ἀρχαῖες πηγὰς ἢ ψαλμωδία τοῦ κοινωνικοῦ δὲν περιωρίζετο μόνον στὴν κοινωνία τοῦ κλήρου, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ στὴν κοινωνία καὶ τοῦ λαοῦ καὶ διαρκοῦσε ὅσο καὶ αὐτή. Διεκόπτετο δηλαδὴ, ὅταν ἐτελείωνε ἡ κοινωνία ὄλων. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἔχομε μίαν πρώτην ἀλλοίωσιν τῆς ὀρθῆς παραδόσεως. Σήμερον ἡ ψαλμωδία τοῦ κοινωνικοῦ περιορίζεται μόνον στὴν κοινωνία τοῦ κλήρου καὶ διακόπτεται μὲ τὴν προτροπὴν τοῦ διακόνου πρὸς προσεύλεσιν στὴν κοινωνία τῶν πιστῶν. Γιατί ἐγίνε αὐτὸ εἶναι εὐκόλον νὰ ἐξηγηθῇ. Οἱ χριστιανοὶ δὲν προσήρχοντο στὴν κοινωνία παρὰ μόνον κατὰ ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα, ἢ εἶχε ἐπικρατήσῃ ἡ κακὴ συνήθεια νὰ μετατίθεται ἡ θεία μετάληψις στὸ τέλος, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας λειτουργίας. Ἔτσι ὁμοῦς ξεχάσθηκε ὁ σωστὸς προορισμὸς τοῦ κοινωνικοῦ, καὶ σήμερον, ὅταν προσέρχωνται οἱ πιστοὶ στὴν κοινωνία, οἱ ψάλτες ψάλλουν ἢ τὸ κοινωνικὸ τῆς Μεγάλης Πέμπτης («Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ...»), ταιριαστὸ ὅπωςδήποτε, ἀλλὰ ἀνίκανον νὰ καλύψῃ κατὰ ἓνα ἐπάξιον τρόπο ὄλον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον γιὰ τὴν προσέλευσιν στὴν θεία κοινωνία πολλῶν πιστῶν. Ἔτσι δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ κοινωνία προκαλεῖ μᾶλλον χασμωδία καὶ ἄσκησιν καθυστέρησιν στὴν λειτουργία, ὅτι δὲν ἐγίνε γιὰ τὴν θεία κοινωνία τὸ μυστήριον. Παραθεωρεῖται, δηλαδὴ, αὐτὸς ὁ σκοπὸς τοῦ μυστηρίου καὶ παραγκωνίζεται ἓνα καιριώτατον σημεῖον τῆς ὅλης τελεσιουργίας. Ἡ συνέχισις τοῦ κοινωνικοῦ εἶναι ἡ μόνη ὀρθὴ καὶ παραδοσιακὴ λύσις.

Αὐτὰ ὡς ἀπάντησις γιὰ τὴν δευτέρα ἐρώτησιν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 658 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

Τὸ κοινωνικὸ εἶναι κατ' ἀρχὴν στίχος ψαλμοῦ, ποὺ ἔχει ἐπι-
 λεγῆ εἰδικὰ γιὰ τὸ εὐχαριστιακὸ νόημα ποὺ ἔδιδε σ' αὐτὸν ἡ ἐκκλη-
 σιαστικὴ ἐρμηνεία. Τὸ περιεχόμενόν του ἦταν παρόρμησις γιὰ τὴν
 προσέλευσι στὴν θεία κοινωνία. Τέτοια κοινωνικὰ εἶναι τὸ «Γεύ-
 σασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος» (Ψαλμ. 33, 9), «Ποτήριον
 σωτηρίου λήψομαι καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι» (Ψαλμ.
 115, 4) καὶ ἄλλα ποὺ δὲν εἶναι σήμερα ἐν χρήσει, ὅπως τὸ «Προ-
 ἔλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ κα-
 ταισχυνθῆ» (Ψαλμ. 33, 6), «Ἐτοιμάσας ἐνώπιόν μου τράπεζαν ἐξ
 ἐναντίας τῶν θιλόδόντων με... καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με
 ὡσεὶ κράτιστον» (Ψαλμ. 22, 5), «Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σέ ἐλ-
 πίζουσι καὶ σὺ δίδως τὴν τροφήν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ» (Ψαλμ. 144,
 15). Αὐτὰ τὰ κοινωνικὰ ἐφάλλοντο σὲ ὅλες τὶς λειτουργίες, ἀσχέ-
 τως ἑορτῆς, ἀφοῦ θέμα των ἦταν ἡ θεία κοινωνία. Αὐτὰ πρέπει νὰ
 εἶναι καὶ τὰ ἀρχαιότερα. Βαθμηδὸν ὅμως μπῆκαν στὸ θεματολόγιον
 τῶν κοινωνικῶν καὶ ἡ ἀγομένη ἑορτὴ ἢ ἡ εἰδικὴ περίστασις γιὰ
 τὴν ὁποία ἐτελεῖτο ἡ λειτουργία. Καὶ αὐτὰ εἶναι στίχοι ψαλμικοὶ
 προφητικῶς ἀναφερόμενοι στὰ θέματα τῶν ἑορτῶν ἢ στὶς ιδιότη-
 τες τῶν ἁγίων ἢ στὶς ἄλλες περιστάσεις. Ἔτσι ἔχομε τὸ δοξολο-
 γικὸ κοινωνικὸ τῆς Κυριακῆς «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρα-
 νῶν» (Ψαλμ. 148, 1) καὶ τὴν γνωστὴ ποικιλία τῶν κοινωνικῶν
 γιὰ τὶς δεσποτικὰς ἑορτὰς, γιὰ τὶς ἑορτὰς ἀγγέλων, ἀποστόλων, μαρ-
 τύρων, δσίων κλπ., καθὼς καὶ κοινωνικὰ νεκρώσιμα, ἐγκαινίων
 κλπ. («Αὐτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτοῦ» Ψαλμ. 110, 9
 τῶν Χριστουγέννων, «Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα...»
 Ψαλμ. 103, 4 τῶν ἀρχαγγέλων, «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ
 φθόγγος αὐτῶν...» Ψαλμ. 18, 5 τῶν ἀποστόλων, «Μακάριοι οὐς
 ἐξελέξω καὶ προσελάθου, Κύριε...» Ψαλμ. 64, 4 τὸ νεκρώσιμον
 κ.ἄ.). Παραλλήλως πρὸς τὰ ἀνωτέρω ψαλμικὰ κοινωνικὰ, ἐμφανί-
 σθηκαν καὶ ἄλλα, μᾶλλον ὡς ἐξαιρέσεις, ἀνθολογημένα ἀπὸ βιβλι-
 κούς στίχους, ποὺ ἀναφέρονται σὲ εὐχαριστιακὰ θέματα ἢ στὶς ἑορ-
 τὰς (π.χ. «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν
 ἐμοὶ μένει καὶ γὼ ἐν αὐτῷ» Ἰωάν. 5', 56 τῆς Μεσσοπεντηκοστῆς,
 «Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις» Τίτ.
 γ', 11 τῶν Θεοφανείων) ἢ ἐλεύθερες ὕμνογραφικὰς συνθέσεις προ-
 τρεπτικὰς γιὰ τὴν θεία μετάληψιν (π.χ. «Σῶμα Χριστοῦ μεταλά-

βετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε» τοῦ Πάσχα, «Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ..» τῆς Μεγάλης Πέμπτης).

Ἀπὸ ὅλα ὅσα γράψαμε φάνηκε καθαρά, ὅτι τὰ κοινωνικά δὲν εἶναι ἕνας στίχος πού μπῆκε στὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς θείας λειτουργίας στὴν τύχη. Ἔχουν ἐπιλεγῆ ἢ συντεθῆ μὲ πολλή γνῶσι καὶ προσοχή καὶ ἀναφέρονται ἢ στὴν θεία κοινωνία ἢ συνδέουν λειτουργία καὶ ἑορτή. Δὲν ἔχομε, λοιπόν, δικαίωμα νὰ καταφρονοῦμε τὴν τάξι τῆς Ἐκκλησίας, πού σοφὰ προβλέπει ὠρισμένα κοινωνικά γιὰ ὠρισμένες ἡμέρες. Οὔτε ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ὑποχρέωσι τῆς συμμορφώσεως πρὸς αὐτήν, ἢ τυπικὴ ἀπαγγελία τοῦ στίχου τοῦ προβλεπομένου κοινωνικοῦ, γιὰ νὰ ἐκτραπῆ ὕστερα ἢ ψαλμωδία σὲ ἀλλότρια θέματα, ἐπειδὴ αὐτὰ μόνον γνωρίζει νὰ ψάλλῃ ὁ χορός. Εἶναι δὲ τόση ἡ ποικιλία τῶν κοινωνικῶν — αὐτὰ πού ἀναφέραμε ἀνωτέρω εἶναι, ὡς γνωστόν, ἕνα μικρὸ μόνον μέρος ἀπὸ τὸ σύνολο—, ὥστε δὲν ὑπάρχει ποτὲ κίνδυνος κορεσμοῦ. Ἡ Ἐκκλησία προέβλεψε τὴν ἀνάγκη ἐναλλαγῆς καὶ τὴν ἐπέτυχε κατὰ τὸν καλλίτερο καὶ πλουσιώτερο τρόπο.

(Συνεχίζεται)

Φ.

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Ἐπιστολαί. Α' πρὸς Ἐφεσίους. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὰ στοιχεῖα τῆς Χριστιανικῆς Διακονίας ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, Γ'. — **Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου**, Ἡμερολόγιον Κηρύγματος (Ἰανουάριος). — **Ι. Κ.**, Ἡ Ποιμαντικὴ Ἰδιορρυθμία. — **Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ Πρεβέζης. — **Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου**, Ἱεροκήρυκος, Μία Ὁρθόδοξη Παρουσία. — **Βασ. Μουστάκη**, «Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω Σου...». — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.